

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו
דרישת ציון על טהרת הקודש

קהל קטנת צפת

תוכן הענינים

ב	הגאון רבי עמרם קורה
ג	דבר העורך
ו	והוא יושיענו ויגאלנו שנית
י	דעת החת"ס על אר"י בתקופתנו [ה]
טו	השיבה שופטינו כבראשונה
יז	על גאולתינו ועל פדות נפשינו
כב	המזמור שנכתב על גאולתנו
כו	מינון מערכת החוק בממשלת התורה
כו	העתידה לקום

הגאון רבי עמרם קורח

רבה של יהדות תימן ובעהמח"ס 'נוה שלום' ועוד

עתה תראה כאשר נרצה עונה, זרח אור פרקונה, ומה' היה גמולה, סבבוה בדרך גאולתה, נסים ופלאי פלאות, כפלים מנפלאות גאולי מצרים, גאולת מצרים בבהלה וחפזון, וגאולת תימן בשקט שובה ונחת. גאולי מצרים נתן ה' את חן העם בעיני מצרים וישאלום כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וגאולי תימן נתן ה' את חנם בעיני מעניהם ונתנו דמי בתייהם שדוניהם וכל כליהם והניחום לשאת כספם וכל רכוש אשר עמהם ולהסיעו בטח אל ארץ חמדתם...

הן עתה ימלא פיני תודה וברכה לצור ישועתנו, אשר הראנו את ידו החזקה, דבר ה' שלח, עורי תימן התנערי מעפרך, ובואי צפונה אל עיר תפארתך, לבשי בגדי עז והסירי בגדי אלמנותך, ודעי וראי כי שלמו ימי אבלך. הושיעה לנו ימינו, מבור שאול העלנו, מכל עיר וכפר פדה אותנו, יחד בחור ועלמה, זקן ועולל, פסח ועיוור איש לא נעדר.

מאזהבת ה' אותנו הצליח את דרכנו, החיינו והגיענו אל נחלת אבותינו, והננו כאיש אחד חברים בקרב אחינו גאולי מזרח ומערב, עם גדול ורב, בעיר אלהינו הר קדשו קריה למלך רב.

ויאמר ה' שמעתי תחנוניכם ושועתכם עלתה לפני, לא את אבותיכם בלבד גאלתי, כי אם גם אתכם גאלת עולם תהיה לכם, וכימי צאתכם ממצרים כן נפלאות תראו בהעלותי את פזוריכם מסערות תימן אשר שתיחתם כוס תמוריה למעלה מאלפים שנה מחזיקים כתומתכם. תורתו שמתם ואותי לא שכחתם ולישועתי קיחתם, ותחת אשר אותי עבדתם ובמצותי הלכתם הנני נותן רוח חדשה בקרבכם ורגש קדוש בכל לבבכם ותחיינה עצמותיכם והבאתי אתכם אל ארץ אבותיכם, לשנה הבאה תגילו ותראו תוך ציון וירושלם...

נכנס ניסן התש"ט, ככנפיו שהרי אור הגאולה, פדות שלח ה', וחמש אלף נפש אשר הם עצורים במגרש עדן מלפני חמש שנים, כעדרי צאן יוצאים ממכלאתם, עלו במטוסים, עופפו על פני רקעי השמים ובאו ציון בשמחה קול רנה.

הגיע חג החרות, ובליל התקדש חג סדרנו מצוות התלויות בו, פתחנו במאמר - שתא הכא בעמק הבכא, ורוח משיכה - לשנה הבאה בירושלים עיר המלוכה, ששים בכנינה לאכול מפריה ולשבוע מטוב אדמתה...

[*] מתוך 'סערת תימן' עמ' פח - צא

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

נחשים ועקרבים יש בו" (ספד 35). במשך שלוש וחצי שנים מעל גבי במה זו נזעקת הזעקה, ולפיה יראי ה' מוכרחים ליטול לעצמם את המושכות ולהנהיג את עם ה' בעידן זה בו הוא מתקבץ לארצו ומכונן את חייו הלאומיים במסגרת מדינית אחר אלפיים שנות גלות. לשם כך עלינו לפקוח את עינינו ולהבחין במציאות בה אנחנו חיים, השונה בתכלית מהמציאות בה חי עמנו במשך שנות הגלות והנדודים. הדבר מחייב התייחסות תורנית לסוגיות רבות שהיו זנוחות עד כה ולמציאויות חדשות משתנות שטרם נתנה עליהם הדעת, אך תורתנו כתורת חיים חייבת להתייחס אליהן. ומעל הכל, הדבר מחייב אותנו להגדיר בצורה ברורה את מהותנו הלאומית כעם ה', וכפי שנכתב במדור 'דעת ציון' לפני מספר חודשים במאמר על כריתת האמנה בימי עזרא והצורך בכריתת אמנה דומה בימינו. זאת, במיוחד לנוכח נסיונות שונים של פורקי-עול להגדיר את עמנו בצורה אחרת לחלוטין, בנוסח 'ככל הגויים בית ישראל', היל"ת.

הדררישה היסודית והעיקרית שהעלינו תמיד הייתה כינון חיינו הציבוריים על-פי חוקי התורה, באופן שהתורה לא תהיה עוד עסקו הפרטי של כל יחיד על-פי רצונו ונטייתו לבו, אלא היא תהיה יסוד חוקת האומה, המחייבת את כולם כפי שרצה ה' כשבחר בנו להיות לו לעם. אילו הייתה התורה מתבטאת בכך שמי שרוצה קונה ארבעה מינים בסוכות ומנענע אותם, ומי שלא - לא, יכול

אחר שזכינו בחודש אדר, שהשנה היה מעובר, לחוות את ההצלה ממות לחיים בימי הפורים, בחודש ניסן אנו חווים את היציאה משעבוד לגאולה, וכבר עמדו רבותינו על המשותף והשונה בין שתי התשועות הללו, ובעלון שלפניכם עוד יוסיפו בזה נופך. ונראה, כי בפסח במיוחד מודגש נושא החרות משעבוד והחרות ככלל - להיות בני חורין ועם זאת להיות עבדיו של מקום. בשנה שעברה במסגרת עלון זה המושג התברר בהרחבה על-ידי הרב מנשה בן-יוסף במאמרו "מהותה של יציאת מצרים", וכן בגליון חודש אייר שם הובאה תשובתו על אי-אלו השגות שהיו על מה שכתב - הרוצה יעיין שם ושם. ואכן ניתן לשמוע גישות שונות שמקורן בבית המדרש אודות מהות החרות שזכינו לה ביציאת מצרים ומהות השעבוד שנשתעבדנו לבוראנו בעקבות כך, אולם כל זאת במסגרת משא ומתן תורני ומתוך מחויבות מוחלטת לעצם ראיית המצוות כדבר המחייב כל יהודי באשר הוא. אולם לאחרונה אנו שומעים גישה, שקנתה לה שביטה בפרהסייה הציבורית, לדאבוננו, ולפיה החרות הניתנת לנו מאת בורא עולם כוללת בתוכה את החרות למרוד באותו בורא, עד כדי כך שחרות זו עוגנה במצע של מפלגה המתמרת לדבר בשם היהדות. אוי מה היה לנו, שכן עלה בגורלנו!

מה היה לנו? היה לנו דבר מאד פשוט. "והבור ריק אין בו מים" - מים אין בו, אבל

יו"ר ע"י אגודת קדושת ציון

כריתת אמנת הקודש

לשא"ות בכל ענין, להצטרפות לַקבוצת השליחה, ולכ"כ ענין אחר, ניתן לפנות אלינו בדרכים הבאות:

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

077-3180775

079-5383396

כפופים לצו אלהי ישראל, וגם לו יצויר שבינתיים לא תכשר העת לכפות את היחידים בפועל - עדיין המדינה האכפתית מאהיה נוטלת בידה תפקידים ככל יכולתה למען העמד את תורת ה' בארץ. נמצאנו למדים, כי אותם אלו המתנגדים לכפיה דתית¹ והדוגלים בחופש ובהפקרות - הם יהודי הגלות, אותה גלות בה לא ניתן לקיים את התורה כאומה, ואילו אנו - השואפים להחיל את חוקי התורה כאן בארץ - אנתנו בני החורין האמתיים, שהשתחררנו מאותה גלות.

אולם כפי שאמרנו, כשאין מים מפכים ורעננים, מימי תורתנו הקדושה - כשאותם מים אינם, יש נחשים ועקרבים, ונוצר אותם עיוות. תשאלו, האם הדרך אותה אנו מצייעים יעילה יותר? ריאליית יותר? יתכן ועדיין לא! אולם סופה של האמת לצאת לאור, ויעודנו הנצחי יכריח אותנו לשוב אליו. אנחנו מכל מקום לא נמנע מלהכריז מעל כל במה שתעמוד לרשותנו, כי דבר ה' הוא אמת מוחלטת, ועל העם מוטלת החובה לבחור איזו חרות הוא רוצה - חרות אמיתית של "חרות על הלוחות", או חרות מערבית בהמית. שתי דרכים ניצבות בפנינו, ועלינו להחליט - אם ה' הוא האלים לכו אחריה, ואם הבעל - התרבות המערבית, הליברליזם, חירות, הפרט... - לכו אחריהם. בסופו של דבר יקוים הפסוק "וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלים ה' הוא האלים" (מלכים א' י"ג).

גם השנה נעסוק בברור מהותו של חג הפסח, והפעם ינתן דגש על הקשר בין גאולת מצרים לגאולה האחרונה, בה אנו מצויים כיום. הרב אבא שלמה גולדברג עומד על ההבדל שבין יציאת החפזון בגאולת מצרים לבין הגאולה האחרונה, עליה נאמר כי לא בחפזון נצא. תוך כך מתבאר בדבריו יסוד גדול, והוא שדווקא המופתים הנעשים בדרך טבע הם המופלאים ביותר.

הרב מנשה בן-יוסף מעמידנו מתוך עומק עינונו בפסוקים ובדברי רבותינו על מה שרבים נתקשו בו, והוא החיוב של כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. כיצד מקיימים חיוב זה, מה משמעותו ומהן השלכותיו על כל המערכת של יציאת מצרים והלקחים שעלינו

היה הקב"ה לתת את התורה לכל באי עולם, ומי שירצה - יקיים אותה כאוות נפשו. לא כך רצה ה'. הוא בחר בעם מסוים להיות לו לעם, וממילא המצוות אינן רשות עבור אותו עם, אלא חובה, ומחובתם להעמיד את סדרי החיים הציבוריים שלהם באופן שהמצוות תתקיימנה בפועל. הגלות הארורה, אותה הגדירו רבותינו כקשה שבכל הקלות עד כדי שהיא שקולה כנגד כולן (ספרי עקב כ"ג) - אותה גלות, מלבד עצם סילוק השכינה וחילול ה' הנלוה לכך, מנעה מאתנו את האפשרות לקיים את חוקי התורה בצורה של אומה, וממילא השכיחה את כל המושג מלבנו. כך הפכה היהדות מתורת חיים ל'דת', ומה שהפרומים הצהירו בריש גלי - שאין היהדות אלא 'דת' ושברלין היא ירושלים [או וילנא, או לונדון, או ניו יורק] - לאט לאט הזדחלה השקפה זו לתוך לבות היראים מבלי משים, עד שרבים אינם קולטים לעיתים עד כמה מעוותת היא 'הדת' זו, אשר רואה בארץ-ישראל עוד תחנה בגלות הארוכה ותו לא.

כאשר יראי ה' נמנעים בשל כל מיני חששות מלהיענות לאתגר ולכונן מערכות שלמות של חיי אומה על אדמתה לאור תורתנו הקדושה, באים אנשים שאין בית המדרש מקור מחצבתם, ומנסים בדרכם להגשים את אותה חרות. התוצאות ניכרות לעינינו. בשם חיי החרות אותם תובעת התורה שהיהודי יחיה, הם באים לתבוע חרות מחוקי התורה עצמם!

באים אותם אנשים וטוענים, כי יהדות הגלות אין בה די כדי לכלכל חיי עם בארצו, ובהו הצדק עצם. על-כך באנו לעורר באגודת 'קדושת ציון' - שיראי ה' יחברו את המציאות הנוכחית של אומה בארצה לתורה הנצחית, הנותנת מענה לכל מצב. אכן, יהדות הגולה היא יהדות של יחידים, בה כל איש עושה הישר בעיניו וכל יחיד עובד את אהיו לפי בחירתו. זוהי יהדות בה אין מלך בישראל לכפות את העם אל התורה והמצוה, בה אין דיני נפשות ולא דיני קנסות.

יהדות של עם בארצו, לעומת זאת, היא יהדות בה האומה כאומה עובדת את אלהיה. משמעות הדבר, בראש ובראשונה, היא שמוסדות השלטון וכל גוף הנתון לאחריות המדינה יהיו

במאמר מאת כותב השורות מובאת גם כן התיחסות למערכת המשפטית, ותוך התיחסות לאירועים האקטואליים אותם חזינו לאחרונה, מובעת התביעה לכונן את משפט התורה כצורתו האמתית, ולא להסתפק בשינויים כאלו ואחרים במסגרת הקיימת נאף כי לעת עתה אנו מברכים על כל שינוי לטובה שנעשה].

בחודש זה מסיים הרב חיים פרידמן את סדרת המאמרים על תלמידי החתם סופר, והפעם מובא היחס שלו לבנין הארץ כאשר זה נעשה בידי מרשיעי ברית. בניגוד לדעת ה'ויאל משה' קובע החתם סופר, כי קיבוץ גלויות יכול להיעשות אף כשישראל אינם זכאים, וחשוב הוא כקיבוץ גלויות לכל דבר. כן מובאת שמועה מופלאה בשם הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד מבית מדרשו של החתם סופר אודות חטא המרגלים באותו הקשר, ובהמשך מביא הרב פרידמן מדברי צאצאו של החתם סופר הדבק במנהגי האדמו"ר מערלוי זצ"ל, שקינא קנאה גדולה לארץ-ישראל וחרד מפני אפשרות של ויתור כלשהו על חלקים ממנה.

בשל קוצר היריעה ישנם מדורים רבים וטובים שאיננו יכולים תמיד להביא, ותקוותנו שעם התרחבות האגודה ומשאביה הכספיים אולי נצליח להרחיב את העלון ולתת מקום לכל המאמרים החשובים. החודש נפקד מקומו של הרב אליהו ברים ומאמרו המאלפים על צורת עבודת ה' הנכונה, בה האדם מתקדם קמעה קמעה, בדומה לגאולתנו, תוך שהוא פוסע בשבילים בטוחים בהם דרכו רבותינו בהדרגת כתבי הקודש. כך גם מדורו הנפלא של הרב חיים והב נפקד מזה זמן רב, אולם ככוונתו לחזור בעזר ה' בקרוב, ואנו מצפים לכן בכליון עיניים. כך גם ספרו של הרב גליס והסדרה המובטחת על בעל ה"אם הבנים שמחה". ברוך ה', אנו זוכים למשוב מאד חיובי מהציבור הרחב, כשכל אחד לפי טעמו מציין את המדור החביב עליו, ואנו משתדלים גם בעת מצוקת מקום להשתדל עד כמה שאפשר שהגיוון יענה על צרכי כולם.

בברכת חג פסח כשר ושמח, ושנוכה במהרה להקריב את קרבן ה' במועדו,

העורך

להפיק ממנה? כדרכו, מצליח הרב בן-יוסף לחדד את יסודות האמונה, ותוך כך הוא מתייחס גם למצבנו כיום כשזכינו לקיבוץ גלויות.

הרב שמואל קרלינסקי גם הוא מבאר את היחס בין גאולתנו לגאולת מצרים תוך התבוננות מעמיקה במזמור קז בתהלים. תוך כך הוא מביא קטע מרגש משם סבו שזכה לעלות לארץ בדרך חתחתים, ממש כמתואר באותו מזמור. מאמריו של הרב קרלינסקי מעוררים אותנו תמיד להודות ולהלל על כל הטובה לה זכינו בדורות האחרונים בחסדי הבורא, אשר לא אפשר לשמו להתחלל עוד והרעפי עלינו כל טוב.

הקבלה נוספת בין גאולת מצרים לגאולתנו אנו מובאת במדור 'דעת תורה' בשם הגאון רבי עמרם קורח, רבה האחרון של גולת תימן המעטייה, עדה מיוחדת במינה בתחומים רבים, ובכלל זה באהבת אנשיה לארץ-ישראל ובכיסופים שהיו מנת חלקם כלפי ציון וירושלים. כל מי שמעט בקיא בפיוטים התימניים יודע כמה ערגה ותשוקה הייתה מוטבעת בהם ביחס לציון. הם האמינו בגאולה בצורה כה מוחשית, עד שאת בתיהם בנו מעץ ולא מאבן, כי לא רצו שיהיו להם בתים של קבע בתימן. הרב קורח בלשונו הפיוטית מעניק לנו טעימה כלשהי מאותם כיסופים.

בהמשך לחודש הקודם, בה פתח הרב שמחה חדש את הדיון אודות כינון מערכת המשפט בשלטון התורה העתידי לקום, הוא הולך ומבאר בטוב טעם ודעת את היסודות המשפטיים עליהם עומדת המערכת המשפטית כיום, ותוך בחינה מדוקדקת הוא מעלה בפנינו את הסתירה המהותית שבין תורת ה' להשקפה הליברלית המערבית במלוא תוקפה. על-אף אריכותו היחסית של המאמר, שעולה על כל מאמר שנכתב עד כה בעלון זה, ראינו לנכון להביאו וכבוד הוא לנו, משום שיש כאן הנחה של יסודות קריטיים לכינון המשפט העברי בפועל. לא אראה בכך הרהבת עוז לומר, כי כבוא היום כשתקום ממלכת התורה על חורבות הדמוקרטיה המערבית הגויית ששולטת עלינו כיום, יבואו היסטוריונים ויצביעו על מאמר זה כעל הורתה של המהפכה הקדושה. כמוכן, שנשמח לקבל את תגובת הקוראים למאמר חשוב זה.

והוא יושיענו ויגאלנו שנית

הרב אבא שלמה גולדברג

הסוס ואחר כך (סו) וישב מרדכי אל שער המלך ואחר כך (סו) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות ואח"כ (סו) ליהודים היתה אורה ושמחה". נמצא, שנס גאולה ראשונה שנעשה במהירות, נחגג עד היום בכל תפוצות ישראל כגאולה אחרונה, ואילו נס פורים שמכוון כנגד גאולה אחרונה,

שנעשית קמעה קמעה, מתקיים בישראל בצורה של קריאה ארוכה ואיטית, פלוס אתנחתות להכות את הרשע, וכך גם תחגג גאולה אחרונה, כי בעוד על יצי"מ נאמר (י"מ"ט ט"ז) "לכן הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות", הרי שנס פורים תואם את הגאולה אחרונה, ולכן לא יתבטל, וכמו שכתב הקדושת לוי (קדוש ט"ז) - "כי הנה נודע מדברי הרמב"ן וכן משארי ספרים הקדמונים, כי בימות המשיח יתקנו כל הטבעים... ולא יצטרכו כלל לניסים בשינוי טבעים... ולכן המועדים בטלים, כי המה מורים על יציאת מצרים, אשר היה אז ניסים ונפלאות בשינוי טבעים, והנה לימות המשיח לא יצטרכו לשינוי טבעים... אכן הארה דפורים שהוא מורה שהטבעים נתקנו, שהיה נס בתוך הטבעים, הוא דוגמא לימות המשיח... לכן לעתיד לבוא ימי הפורים לא נבטלים".

והנה הפסוק מדגיש את ההבדל בין הגאולות, שבמצרים נאמר (דברים טו) "שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים"

אספר לכם מה ששאלני אדם אחד, בפורים אחד, וכך שאל, וכי לא יכלו חכמינו לתקן קריאת מגילה של פורים, שאפשר יהיה לקוראה, בתוך כדי אכילת פרס? מדוע בפסח שהוא שבעת ימים, מצוות היום מתקיימת בחיפזון, ובעודו בכפו יבלענה, ודי בכך לעשות זכר לנס, ופרסומי ניסא למהדרין מן המהדרין, ואילו בפורים, מצוות היום לקרא ולשנות, והמצווה מתארכת עד מאד, עד שאין לך בכל התורה מצווה שזמנה רב כל כך?

כה אמרתי לו, והרי הוא לפניכם, באוראה נפלאות מתורתנו הקדושה, איך שכל זכר לנס, מתוך צורת קיומו למד אתה את תוקפו של נס- פסח מצרים שנעשה בצורה של חיפזון ומנוסה, אף מצוותו כולה בצורה של חיפזון ומרוצה, ואילו ניסי ההסתר, שנעשו כולם מתוך תהליכים ושלבים, כך מצוותה מתון מתון, ופרטים ופרטי פרטים, וגלגולים ושלבים, עד שתבקע מפין הקריאה, שלא יכשלו לנצח כל החוסים בך. וזה לשון תלמוד ירושלמי בריש מסכת ברכות "רבי חייא רבא, ורבי שמעון בן חלפתא, הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה, וראו איילת

השחר שבקע אורה, אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא בי רבי כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קימעה קימעה כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת. מאי טעמא (מ"ב ז) כי אשב בחושך ה' אור לי. כך בתחילה (סו) ומרדכי יושב בשער המלך ואחר כך (סו) ויקח המן את הלבוש ואת

והנה הפסוק מדגיש את ההבדל בין הגאולות, שבמצרים נאמר (דברים טו) "שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים" ואילו על גאולתנו ופדות נפשנו נאמר (ישעיהו נב) "כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו, כי ה' ה' לפניכם ה', ומאספכם אהי ישראל" - ממש דבר והיפוכו, בין 'בחפזון יצאת' לבין 'לא בחפזון תצאו', אלא שצריך להבין מדוע, והריאם חיפזון היא מעלה כל כך גדולה, מדוע נפסידנו אנהנו?

וכך אנו מתפללים בכל יום, את **צמח דוד** עבדך מהרה **תצמיח**, לפי שדווקא כך היא צורת התגלות מלכות בית דוד, וכן כתוב "גור אריה יהודה" (בראשית מט), ובווה"ק (שם רל"ג) - "בקרמיתא גור, ולבתר אריה" - פירוש בהתחלה גור קטן, ואח"כ מתפתח להיות אריה, ואכן מזוהר הנביא

את ישראל לבל ימאסו גאולת בית דוד, אף על פי שלא מתקדמת במהירות, אלא מתפתחת על פי דרכה לאט, באומרו (שפי"ח ט) - "יען כי מאס העם הזה את מי השלח ההלכים לאט" - זו מאיסת מלכות בית דוד (רש"י, ובח"ל ט"ז).

וזאת, לפי שישראל קדושים הם ומחבבין את המצוות, וזריזין מקדימים, וכאן יש להם מצווה שלא הורגלו בה, והיא נעשית דווקא לאט, הלכך קשה עליהם הדבר, ושמא כך יש לכוון כאשר אומרים 'אני מאמין בביאת המשיח ואף על פי שיתמהמה' - ופירושו למרות שביאת המשיח מתקדמת בצורה של התמהמהות, אף על פי כן אצפה לו בכל יום, ולא אמאסנו חלילה וחס, לפי שזו ההגדרה בחילוק בין גאולה ראשונה שנעשית דווקא בצורה של "ולא יכלו להתמהמה" (שמות ג') לבין הגאולה שלנו, שעליה אמר חבקוק הנביא (ג') - "כי עוד חזון למועד, ויפח לקץ, ולא יכזב, אם יתמהמה חכה לו, כי בא יבא לא יאחר" (וישין

וכך אנו מתפללים בכל יום, את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, לפי שדווקא כך היא צורת התגלות מלכות בית דוד, וכן כתוב "גור אריה יהודה" (בראשית מט), ובווה"ק (שם רל"ג) - "בקרמיתא גור, ולבתר אריה" - פירוש בהתחלה גור קטן, ואח"כ מתפתח להיות אריה, ואכן מזוהר הנביא את ישראל לבל ימאסו גאולת בית דוד, אף על פי שלא מתקדמת במהירות, אלא מתפתחת על פי דרכה לאט, באומרו (שפי"ח ט) - "יען כי מאס העם הזה את מי השלח ההלכים לאט" - זו מאיסת מלכות בית דוד (רש"י, ובח"ל ט"ז).

סנכדוקי ט"ז.

ועל האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין מובא בעיריין קדישין (מק"א, ע"מ קס"ב-קס"ג) תיאורים נוראים מליל הסדר האחרון לחייו (שנת תר"י), וז"ל - "וכאשר הגיעי לאמירת 'והיא שעמדה' אמר יותר מששים פעמים 'והיא שעמדה לאבותינו', ובכל פעם נשתנו פניו, ואמר: אני אומר, יבא זמן שכל האומות אפילו הטובות שבהן יפכו לשונאי ישראל עד שיגרשו את היהודים מכל ארצות

ואילו על גאולתנו ופדות נפשנו נאמר (שפי"ח ט) "כי לא בחפזון תצאו, ובמנוסה לא תלכו, כי הלך לפניכם ה', ומאספכם אהי ישראל" - ממש דבר והיפוכו, בין 'בחפזון יצאת' לבין 'לא בחפזון תצאו', אלא שצריך להבין מדוע, והרי אם חפזון היא מעלה כל כך גדולה, מדוע נפסידנו אנחנו?

ובימינו הקושיה הזו יורדת חדרי בטן, רבונו של עולם, למה כל כך לאט? אם העסק כבר התחיל לנוע, מפני מה כל כך מעט? ועוד מעט, ועוד, וכולנו כל ישראל מצטרפים בכל ליבנו לשאלת היהודי, ואנו שואלים - מלך עולמים, צור ישראל וגואלו, וכי אינך יכול לגמור לנו את המגילה הזו, בכדי אכילת פרס? זה קשה לנו להיות מרוכזים כל כך הרבה זמן, כבר טעמנו קמעה, ועוד קמעה, אבינו שבשמיים הושיענו מהרה למען שמך.

מדוע אין משיחנו יכול להגלות באחת, עד שנאמר עליו (יולכות לשפת הים) "הנה זה בא לפרקים"? ולמה הוא צריך להגלות אלינו דווקא בצורה של צמח, הצומח לאיטו, ובלי ששמים לב לגדילתו? וזה לשונו של המשגיח הגה"צ רבי חיים פרידלנדר בכיאו"ר תפילת הימים הנוראים - "וצמיחת קרן, כמו הקרן שצומחת לאט לאט ולא בבת

אחת, כך גם הישועה וגילוי המשיח לא יהיה בבת אחת, אלא בתהליך ממושך כצמיחה, כמו שכתב הרמב"ם (מנחות ונחמתיים י"א ד') 'ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה, ולחזק בדיקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצלח, ובנה מקדש במקומו, וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בוודאי...', נמצאנו למדים שהגאולה תצמח בשלבים, וזהו 'וצמיחת קרן'."

לא זכו - עני ורוכב על החמור, שאם יזכו תהיה הגאולה נסיית באותות ומופתים, ואם לא יזכו יהא על ידי נסים נסתרים קרוב אל הטבע". גם האור החיים בפרשת בלק (צמזצב כד) פירש על 'עני ורוכב על חמור', וז"ל - "וכנגד גאולת בעתה... אמר 'וקם שבט מישראל' - פירוש שיקום שבט אחד מישראל כדרך הקמים בעולם דרך טבע, על דרך אומריו 'ושפל אנשים יקום עליה', שיבא עני ורוכב על חמור, ויקום וימלך". אלא שחייבים אנו להבין, והרי כל אחד עומד וזועק, הייתכן כאשר רוצים לומר ביקורת על מי שאמר שאין להם משיח לישראל, מביאים דווקא את הפסוק שמבטא את זה שהמשיח בא על חמורו דרך טבע ובעצלות? הייתה הגמרא צריכה להקשות מ'וארו עם ענני שמיא'!

אלא מכאן נבין, שכתוב כאן בגמרא יסוד עצום. כל הפסוקים שמדברים על המשיח עדיין אינם סתירה לרבי הלל שאמר שאין להם משיח לישראל. עדיין יכול להיות שזה נחשב שהקב"ה בעצמו גואלם, דווקא משום שאפשר לפרש שמדובר בגאולה דרך נס, ולכן רק הפסוק שאומר שהגאולה היא אישית, כעני הרוכב על חמורו **בעצלות**, ודרך טבע - הוא מהווה סתירה, ושרא ליה מריה לרבי הלל, ואין להקשות, וכי זה הפסוק היחיד על המשיח שנאמר אחרי חזקיהו המלך? והרי רוב הנבואות על המשיח נאמרו אחרי - כל יחזקאל, כל ירמיה, רוב תרי עשר, חצי ישעיה, ספר דניאל ועוד! ויתר על כן, קושי לפנינו מקושי, הרי הגמרא עצמה (פדב טז) מביאה את הפסוק של "עני ורוכב על חמור" כביטוי הנמוך ביותר של הגאולה, וכך כתוב שם - "אמר רבי אלכסנדר רבי יהושע בן לוי רמי [הקשה] כתיב (דניאל ז) 'וארו עם ענני שמיא, כבר אינש אתה', וכתוב 'עני ורוכב על חמור' - זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורוכב על חמור". ופירש רש"י שם, וזה לשון קודשו - "עם ענני שמיא כבר אינש אתי - במהירות, וכתוב עני ורוכב על החמור - **עניי הבא על חמורו בעצלות**". וז"ל המלבי"ם (צמזצב ז) (33) - "זכו - וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי,

הגולה ותפוצותיהם לארץ ישראל, ובאמת יהיה לנו בזיון גדול שלאחר גלות ארוכה של אלפים שנה תהיה גאולתנו באופן כזה... אבל יהיה מה שיהיה ובאזיה אופן שיהיה ובלבד שה' יציל אותנו מידי הגויים ויחזיר אותנו לארצה"ק, והשאר ימלא אחר כך הקדוש ברוך הוא ממילא. ואחר כך הוסיף: אני אומר: הם רוצים דווקא גאולה ניסית, אך איני אוהז בכלל ממופתים. שבעה ימים רצופים סירב משה רבינו למלא שליחותו של מקום לגאול את ישראל ממצרים, משום שהגאולה היא הייתה עתידה להיעשות על ידי נסים ונפלאות שלא כדרך הטבע, ומשה רצה שהגאולה תהיה בדרך הטבע". ונראה לבאר על-פי מה שמובא בחז"ל, שמשה רצה שיהיה בזה גאולה אחרונה, ולכן רצה דווקא גאולה דרך טבע, ושאל (ב"ב סקל"ו) "מה בצע לי להשתלח, ואחרי גלעדי ישולח?".

ובזה יתיישב פלא גדול, שבגמרא בסנהדרין (טז) ביחס לשיטת רבי הלל, שאין להם משיח לישראל, שכבר אכלוהו בימי חזקיה, אלא הקב"ה בעצמו גואלם, אומרת הגמרא - "שרא ליה מריה לרבי הלל [נסלח לו ה] חזקיה אימת הוה? בבית ראשון, ואילו זכריה קא מתנבי בבית שני ואמר (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות". ויש להקשות, וכי זה הפסוק היחיד על המשיח שנאמר אחרי חזקיהו המלך? והרי רוב הנבואות על המשיח נאמרו אחרי - כל יחזקאל, כל ירמיה, רוב תרי עשר, חצי ישעיה, ספר דניאל ועוד! ויתר על כן, קושי לפנינו מקושי, הרי הגמרא עצמה (פדב טז) מביאה את הפסוק של "עני ורוכב על חמור" כביטוי הנמוך ביותר של הגאולה, וכך כתוב שם - "אמר רבי אלכסנדר רבי יהושע בן לוי רמי [הקשה] כתיב (דניאל ז) 'וארו עם ענני שמיא, כבר אינש אתה', וכתוב 'עני ורוכב על חמור' - זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורוכב על חמור". ופירש רש"י שם, וזה לשון קודשו - "עם ענני שמיא כבר אינש אתי - במהירות, וכתוב עני ורוכב על החמור - **עניי הבא על חמורו בעצלות**". וז"ל המלבי"ם (צמזצב ז) (33) - "זכו - וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי,

וכעת נוכל להבין דבר השם, אשר כך גזרה חכמתו יתברך^[*], שדווקא כך יגאלו ישראל

[*] ואכמ"ל להסביר איך היה מתקיים כ"ו בנאולת אחישנה, ועיין במאמר 'לך יום אף מלך לילה' בקובץ שב דנחמתיא ש"ו"ל ע"י קדושת ציון, מה שהתבאר בזה, ואדרבה - נסים גלויים נחשבים נחותים, וכמו שאמרו חז"ל במסכת שבת (טז) "כמה גרוע אדם זה, שנשנתו לו סדרי בראשית". וברמב"ן (פמ"ג ז) מבאר האידן ה' אומר למשה, שיעשה עמו נסים אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים... והרי לא נעשו נסים יותר גדולים מיציאת מצרים? ומסביר, שניסים במופלא ובמכוסה הרי הם גדולים יותר. ועיין בסוף מדרש חוית, והוא הנקרא בלשוננו שיר השירים רבה, שאדרבה - גאולת 'בעתה' היא העיקרית, שלכך נמשלה גאולתן של ישראל להריון, לפי שצריך לעבור את כל שלבי ההתפתחות, עד הלידה בב"א.

[**] יש בחז"ל תשובות נוספות, לדוגמא עיין בתנחומא דברים

שגאולה בדרך הטבע, מחויבת בכדי ללמד את העולם כולו, ואת ישראל, שבורא העולם משגיח השגחה פרטית על בניו, עם ישראל, וזה בדיוק מה שהפסוק מסביר, אתה יודע למה לא בחפזון תצאו ובמנוסה למה לא תלכו? כי הולך לפניכם ה', כל מקום שיהודי הולך, מי הולך לפניך? ה', אדון הכל! ומאסיפכם, מאחוריך מי שומר עליך? אלהי ישראל, בעל הכוחות כולם.

וכימים ההם בזמן הזה, באים אנו לפניו ערום ועריה, מתבוססים בדמינו מייחלים לפניו, שיאמר אחרית כראשית, בדמייך חיי, ומאמינים אנו בני מאמינים, שיקיים לנו 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', ואם יתמהמה, וכאשר יתמהמה, נחכה לו, ולא נבזה חלילה את מי השילוח ההולכים לאט, ואף על פי שיתמהמה, כעני הרוכב על חמורו דרך עצלות, ושפל אנשים יקים עליה מחכים אנחנו לו, במהרה יבוא ויגל ליבנו, וקמעה ועוד קמעה, נודה לו על גאולתנו ופדות נפשנו, ויביאנו הלילה הזה לאכול בו מן הזבחים ומן הפסחים, אשר יגיעו לרצון על קיר מזבחו, ואת צמח דוד יצמיח, גור אריה יהודה, וקם שבט מישאל דרך טבע, הנה זה בא לפרקים, גילי מאד בת ציון, הריעי בת ירושלים, הנה מלכך יבוא לך, צדיק ונושע הוא, עני ורכב על חמור, ועל עיר בן אתנות, והוא וישיענו ויגאלנו שנית לעיני כל חי, ונאמר לפניו שירה חדשה אשר שבתו גאולים, רם הודע, למי זאת נרשמת הכר נא דבר אמת, למי החותמת, ולמי הפתילים, ושוב שנית לקדשה, ואל תוסיף לגרשה, והעלה אור שמשוה,

כי לא בחפזון נצא, ובמנוסה לא נלך,
למה ?

כי הולך לפנינו ה', ומאחורינו מאסף ושומר
▲ אהי ישראל.

גאולה אחרונה, בצורה של קמעה קמעה, וכמו שלימד אותנו בפורים, וז"ל של הבני יששכר (ד"ר 6) - "דהנה בניסן נתגלו ניסים נגלים לבאי עולם, ונתגלה לכל כי הש"י משרד המערכה, כוכבי השמים וכסיליהם, אבל הנהגת הטבע, איך הש"י מנהיגם בחפזו ורצונו בהשגחתו על כל פרט ופרט, הכל בהשגחה נפלאה, לא נתאמת עדיין לכל באי עולם, לאותן שאינן מבני בינה של תורה...זולת כשעולה ברצונו ית"ש לשדרם בנס... אזי אז נתודע לכל שגם הנהגת הטבע הוא הכל בהשגחה נפלאה מאת המשגיח ב"ה וברוך שמו". וברדושי חנוכה כתב "הנה ממצא אשר שבביל זה הקפידו חז"ל לקבוע היו"ט הזה באדר הסמוך לניסן דייקא מיסמך גאולה לגאולה עדיף היינו לסמוך ענין ההשגחה והגאולה הנסתרת לגאולה הנגלית"[*]. נמצא,

נמצא, שגאולה בדרך הטבע, מחויבת בכדי ללמד את העולם כולו, ואת ישראל, שבורא העולם משגיח השגחה פרטית על בניו, עם ישראל, וזה בדיוק מה שהפסוק מסביר, אתה יודע למה לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו? כי הולך לפניכם ה', כל מקום שיהודי הולך, מי הולך לפניך? ה', אדון הכל! ומאסיפכם, מאחוריך מי שומר עליך? אהי ישראל, בעל הכוחות כולם

א, וז"ל - "יששום מדבר וציה' מפני מה כתיב כך? ללמדך, שבשעה שהקדוש ברוך הוא מגלה שכיתו על ישראל, אינו נגלה עליהם כאחת, מפני שאינן יכולין לעמוד באותה מוכה בפעם אחת; שאם יגלה להם מוכתו כאחת, ימותו כולם...אלא מה הקדוש ברוך הוא עושה? מתגלה להם קמעה קמעה. בתחילה משיש את המדבר, שנאמר 'יששום מדבר וציה', ואחרי כן 'ותגל ערבה ותפרח כחבצלת', ואחרי כן 'פרח תפרח', ואחרי כן 'כבוד הלבנון נתן לה', ואחרי כן 'המה יראו כבוד ה' הדר אהינו' - עיין שם. עוד אפשר ל"ע"ד רבותינו, דהנה שורש הצרות היום הם מכת הגאולה בחפזון, שע"ז זה ראו הערב רב ונספחו לישראל, ולכן כדי שלא יצטרפו הערב רב, ורכים מעמי הארץ מתייהדים, מסתיר ה' את תהליך הגאולה, ונמצאו ישראל נקיים ומבוררים מכל הסינים והקוצים.

[*] כי בגאולת מצרים נקבע, שקודם יום ראשון של פסח, שהוא הניסים הגלויים, ורק א"כ כ"ב ביום שני מניעים הניסים הנסתרים והטבעיים, עליהם מודים בקרבן העומר. ובוים השני הוא אכן נעשו הניסים הנסתרים של פורים, וכן גרעון וכו', אך בגאולה שלנו ההסתכלות היא אדרבה, שפורים - הניסים הנסתרים - הוא הכנה לפסח, הניסים הגלויים, ולכן תמצא שכל ניסי ספירת העומר נעשו בהנהגה זו של דרך טבע.

דעת החתם סופר על ארץ ישראל בתקופתנו (ה)

הרב חיים פרידמן

גלויות לארץ ישראל, החתם סופר חלק להדיא על דיעה זו, וזו לשונו (חתם סופר פכ"ח, דברים, עמוד יד טור 3):

"ציון במשפט תפדה ושיבה בצדקה (ישעי' 40: 5). פ"י הארץ הקדושה השממה צועקת לפני הקב"ה כבר רצתה את שבתותיה ולמה תשומם עוד, אך ישראל אינם ראויים להגאל, ועל כן כיון שציון במשפט וביושר תפדה, כי מה חטאה שתשומם עוד, על כן שיבה נפדים בצדקה אעפ"י שאינם ראויים, כדי שתפדה ציון במשפט ודין אמת".

(עיין צובר הקדוש באינו רל"ג, 3).

עֲפִיָּה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – כַּאֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ עוֹבְרֵי עֲבִירָה

וכן בענין דעת היואל משה', שבגלל החילונים מוטב להשאר בחו"ל – כבר חלק על דיעה זו הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד מבית מדרשו של החתם סופר, וכפי שמעיד ב"האיש על החומה" (ח"ג, עמוד 140 – 141).

"מספר אחד מתלמידיו של הגאון רבי זרח ברורמן [הר"ר יוסף חיים גרייבר] – יושבים היינו בשבת קודש אחר הצהרים מסביב לשולחן של רבנו הצדיק רבי זרח ולומדים בצוותא בפרשת שלח. רבנו לא הרגיש אז בטוב ולמדנו בביתו. והנה נפתחה הדלת ורבי חיים זוננפלד מופיע, בכדי לקיים מצות ביקור חולים אצל רבנו.

בתוך שמצא אותנו עוסקים בתורה, שאלנו: באיזה ענין אנו עוסקים? – "בפרשת

במאמרים קודמים הבאנו את השאלה שהפנה אלי אחד מקוראי הגליון – אילו היה החתם סופר חי בימינו, האם אכן היה סובר כמו הדעה שאתם מייצגים, הרואה באופן חיובי את בנין הארץ בימינו ואת ההכנות לגאולה, או שמא שיטתו היתה הפוכה בדיוק, והוא היה סובר כמו השיטה אותה מייצגים חסידיו סאטמר, ולפי כל מה שקורה בימינו אינו אלא מעשה שטן, ועלינו מוטל למשוך את ידינו מכל מה שנעשה ולברוח ח"ו מארץ הקודש לטומאת ארץ העמים?

והשבת, שבנדון דידן לא צריך לחפש "מה הוא היה אומר" – אלא לראות "מה הוא אמר". משום שישנן השוואות ברורות ומוכחות בעליל בין דברי החתם סופר לבין דברי זקנו של בעל היואל משה', שעל שמו קרוי הספר.

ובמאמרים הקודמים הארכנו בהוכחות ברורות מכמה מקומות בדברי החתם סופר ומנהגתו בפועל, שהוא חולק בצורה חריפה וחד משמעית על דברי הישמח משה' שהובאו ביואל משה', המשמשים כמרכיב מרכזי בשיטת סאטמר.

ובמאמר זה נחתום את הסדרה בס"ד.

גדולים אלה משבאו לארץ ישראל שרתה עליהם רוח הקודש וראו כל הדורות העתידים שיהיו שרויים בארץ הקודש, גם את אלה שעתידיים לחטוא, וגם את הדור שלנו עם "הציונים", ונתבהלו ואמרו: אם כן, מוטב להשאר במדבר ולא להכנס לארץ

ועל זה ענו להם יהושע וכלב: "טובה הארץ מאד מאד עלה נעלה וירשנו אתה" – למרות הכל עלינו לעלות ולרשת את הארץ, ולעמוד בכל הנסיונות... וזה היה חטאם של המרגלים...

קיבוץ גלויות – כשעם ישראל אינם ראויים

במה שחידש ביואל משה', שכשעם ישראל אינם ראויים – לא קיימת אפשרות של קיבוץ

אנו רואים שהתרעם הקב"ה הרבה ע"ז, כמו שנראה בהמשך השיר הקדוש, ובמדרש שם, וביומא פ"א.

ומזה אנו רואים **כי אין להקל במצוות הישוב משום שרואים שם איזה עוברי תורה, אחר שיכולים לזוהר יפה.**

ומי שאינו נזהר הוא רשע ועונו ישא, אבל אין אנו אחראין לזה".

גם החילוניים ישובו בתשובה – בזכות מסירות הנפש על ארץ ישראל

ועוד נלמד מבית מדרשו של החתם סופר זיע"א, שגם אלו שלדאבוננו עזבו את התורה, ועדיין הם מוסרים נפש על ארץ ישראל – מצוה לעודד אותם על החלק הטוב שבהם, כי זה יביא אותם לחזרה בתשובה בכל התרי"ג מצוות, וכמש"כ ב"האיש על החומה" (ח"ב עמ' 138) :

"...וכשהיו קובלים לפניו על אלה מבוני הארץ שבעטו בתורת משה ובמצוותיה, ונדבקו רק במצות ישוב הארץ, ואפילו מוסרים נפשם עליה – היה מנחמם ואומר: **"אני מקווה שתעמוד להם זכות ישוב הארץ שהם מקיימים במסירות נפשם, שיחזרו בתשובה ועוד ישובו אל חיק התורה והאמונה"**.

ועוד שם: [כשהספיד במעמד חילוניים] - "ואע"פ שהיו בהם דברי תוכחה ומוסר קשים, בלטה בהם החיבה והאהבה לכל יהודי המתמסר בכל נפשו לבנין הארץ ולהפרכת שוממותיה".

ושם (חלק ג', עמ' 413) דימיתי לשמוע מפי הרב זוננפלד תוכחות נמרצות נגד הציונות בכלל, ולהשתוממותי ושמוחתי גם יחד, **שמעתי ממנו דברים שהם כמו מאשרים ומקיימים את השיטה המדינית של הציונים**. וכמדומה לי, שרוב הגבורה עוז הנפש והתמכרות לגאולת ישראל שראה הרב זוננפלד בציונים, משך את לבבו **לאהוב ולהוקיר** אותם האנשים עצמם אשר נלחם בהם בהתמרמרות עצומה, ולפעמים גם - בחמה שפוכה. **את הפאטריסטייות** [= הנאמנות] היהודית שבהם אהב אהבה עזה

המרגלים" ענינו לו. נתיישב רבי חיים סמוך לשלוחן והתחיל להרצות דבריו בנועם ובחן:

אין נוכל להסביר ענין זה שאנשים מורמים מעם ראשי אלפי ישראל הוציאו דיבת הארץ המובטחת ורצו להניא את העם מלהכנס בתוכה. התרחשות זו של דיבת המרגלים אין לפרשה כפשוטה, אם נתבונן שהמדובר בראשי אלפי ישראל בדור דעה של דור המדבר.

אלא יש לפרש כי גדולים אלה משבאו לארץ ישראל שרתה עליהם רוח הקודש וראו כל הדורות העתידים שיהיו שרויים בארץ הקודש, **גם את אלה שעתידים לחטוא, וגם את הדור שלנו עם "הציונים", ונתבאלו ואמרו: אם כך, מוטב להשאר במדבר ולא להכנס לארץ**. וזו הכוונה "ארץ אוכלת יושביה", כי קדושת הארץ אינה סובלת יושבים שאינם מתנהגים בקדושה, וסופם להיות נפלטים ומוקאים ממנה - "ושם ראינו את הנפילים", אלו האנשים שיפלו ממדרגתם ויטמאו את עצמם בחטאים; ואם כך מוטב להשאר במדבר ולא להכנס לארץ.

ועל זה ענו להם יהושע וכלב: "טובה הארץ מאד מאד עלה נעלה וירשנו אתה" - **למרות הכל עלינו לעלות ולרשת את הארץ, ולעמוד בכל הנסיונות, ובהדי כבשי דרחמנא למה לנו**. וזה היה חטאם של המרגלים, כי לא היה להם להתחכם נגד מה שצוה ה' ולהרהר אחר הבטחתו".

וזה ממש כמו שכתב הגאון הנצי"כ בהסכמתו לספר 'למען ציון' -

"וכאשר הראה לי את החיבור מצאתי מקום בזה להגיד לרבים עד כמה חביבה ישוב א"י בעיני ה', עד כי בעת שהי' קול ה' דופק ע"י כורש לאמר, מי בכם מכל עמו יהי ה' אלהי עמו ויעל, והמה סיבוב ולא רצו לעלות, באמרם רחצתי את רגלי איככה אטנפם, ופירשו חז"ל במדרש ש"ש ע"ז המקרא, רחצתי את רגלי מטינופת ע"ז, שאותו המקום משיאני לע"ז. ולפי קלות דעותינו היא טענה נמרצה, ובכ"ז

הגאון ר' יוחנן סופר מערלוי צוק"ס - קנאי לשטחי ארץ ישראל

אם יש משהו שהחתם סופר שמר עליו כמו אב ששומר על בנו, וכוודאי שחלק מהשמירה היא שהוא ילך בדרך התורה, הרי זה באופן מיוחד הגאון ר' יוחנן סופר גאב"ד ערלוי צוק"ס, זקן חברי 'מועצת גדולי התורה' של 'אגודת ישראל', מחבר הספרים 'אמרי סופר' על הש"ס, ראש ישיבת 'אהל שמעון ערלוי'.

ואעתיק כתבה ששלחו לי מתוך דברי הגבאי זה חמישים שנה - הרה"ח הרב יעקב בער רוזמן שליט"א -

"סבו היה ה'התעוררות תשובה' שהיה בעל מופת ידוע, ונקרא 'ר' שמעון הצדיק', יש עליו ספר 'רבי שמעון חסידא', גדולתו נראתה בימים הנוראים של השואה, ערב השואה כבר אמר מה יהיה אחרי המלחמה. אמרו לו יהודים: מה הבעיה, נחזור להונגריה. הוא הגיב בזעזוע: מי יחזור, היהודי הזה יחזור, אמר והצביע על יהודי בשם כץ - שאכן היה היחיד מכל הנוכחים שחזר והקים את הקהילה מחדש.

הפרידה של ה'התעוררות תשובה' מנכדו האהוב היתה מזועזעת, ויחד עם זאת מסתירה סודות ורזין. הסבא אמר לו: דע לך שאני יודע את השם של 'רואה ואינו נראה', אז נתן לו יד ואמר לו: **החתם סופר והכתב סופר יעמדו לצידך**. ה'התעוררות תשובה' עצמו נלקח לאשוויץ יחד עם בנו רבי משה סופר הי"ד סופר' האבא של הרבי, וביחד עלו על המוקד.

הרבי נלקח למחנה עבודה, כשרצו לקחת אותם למחנה אושוויץ הוא ברח, והצליח להגיע לשגירות שווייץ. על-פניו היה זה מבצע בלתי אפשרי, כי הוא עבר עשרה מחסומים של חיילים גרמנים ברחובות העיר, כאשר היו מחסומים שאטמו את כל הרחובות, וכדי לעבור הגוף שלו פשוט פגע בחיילים, אבל ראה זה פלא, החיילים הגרמנים - שבכל פעם שראו יהודי ירו בו והשליכו אותו לנהר הדנובה - לא הגיבו. זאת על אף שהוא הלך בלבוש יהודי וחרדי מובהק.

ועצומה, ואת החפשויות שלהם בעניני דת שנה תכלית שנאה".

ואסיום קטע זה במכתבו של ידידי הרב הגאון שליט"א

"...צריך לזכור שלענין המלחמה עם החילוניים, זמנו של הגאון ר' יוסף חיים זונפלד היה הרבה יותר גרוע מזמננו, בזמנו התחילה השתלטות החילונים על הארץ [כאשר קודם לכן רוב התושבים בארץ, והשולטים בהנהגה, היו יהודים חרדים], והמלחמות עם החילונים היו הרבה יותר חזקות, ועוד, שהיום כבר מוגדר מי חרדי ומי חילוני, והחילוניים מנסים להציק לנו, ואין חשש שיקחו מהם דוגמא, אבל בזמנו היה הזמן הקריטי ביותר, שבו השתלטו החילונים לצערנו הרב, בזמנו גם היו מושבות רבות שהחלו בהן פריצת הגדרים ע"י פקידי הברון, והיו העליות של אנשי ביל"ו, ואח"כ העליה השלישית שהיו יותר גרועים מהם, ואם הוא מצא לנכון בזמנו ביחד עם התוכחה על אי שמירת התורה, לעודד את הפעילות לישוב הארץ, ק"ו בן בנו של ק"ו שהדברים מתאימים לימינו"[*].

[*] הערת המערכת - אמנם לצערנו יש כיום גם גרועות גדולה אצל החילונים ביחס לימים של אז, שאז רבים מהם מסרו נפש על ישוב הארץ, וכיום לעומת זאת רובם ככולם מואסים בארץ ומוכנים לתת לבני השפחה האחרים, וביחוד מאז פשע אוסלו, עד שכיום אפילו ראש הממשלה הבא ממשפחה רוויזיוניסטית שורשית דוגל ב'חזון שתי המדינות' הכפרי, וכדי ביוון וקצף, ומכיון שכך אין עוד מקום להעריך את הציבור החילוני הדיום על דבקו בארץ, ומאידך יש מקום גדול ליראי ה' להתעשת ולאמץ אל ליבם מצוה יקרה וחשובה זו שבה תלוי קיום הכרית של ישראל עם ה', שכן החשש שהובע בזמנו מהתחברות והזדהות עם פורקירעול שבזמנו עסקו במצוה זו - חשש זה אינו קיים עוד, ואדרבה - הדבקות הבלתי-מתפשרת בארץ רק מרחיקה אותנו מהם, בעוד שהפשרנות וההתרפסות בפני האויב ברוח המרגלים שקנתה שביחה בקרב חלק מבני היהדות החרדית - היא אשר מביאה אותם לשתוף פעולה עם אנשי השמאל הכופרים הגדולים ביותר, אשר שנאתם לתורה משתלבת היטב בשנאתם לעם ה' ולאוצרו ואהבתם לאויב הערבי.

החתם סופר לא רק 'אילו היה חי - היה חולק', אלא הוא חלק בפועל עליהם במפורש, בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, מן הקצה אל הקצה.

השם "חרדי" - הוא שהרד על בנין ארץ ישראל

ונסיים בדבר חשוב, שהנה ידוע שהשם 'חרדים' נקבע על ידי החתם סופר.

והנה השם 'חרדים' במקור - נאמר על תיקון ובנין ארץ ישראל.

וכך כתוב (ישעיהו כו, ה):

"שָׁמְעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֲל דְבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂאֵיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִקְבָּד ה' וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ."

וביארנו חז"ל (מוכר מדש רוס כרך 3 דף מה עמוד 6):

"החרדים אל דברו ההוא דרגא ממש [המלכות - השכינה, הנקראת "דבר"]. מאן חרדים אלו ישראל דאינון חרדים תדיר על אותו דבר [השכינה. כנ"ל], חרדים בכמה חרדות לתקנא ליה לההוא דבר."

כלומר, ש'הַחֲרָדִים אֲל דְבָרוֹ' פירושו חרדים לתקן ולבנות את השכינה הנקראת 'דבר', וכמש"כ רמ"ד וואלי (ישעיהו עמוד תק"י) - "ואמנם הצדיקים שנתעסקו בתיקון השכינה והשליכו את נפשם מנגד ולענין זה היתה תמיד כל מגמתם, הם הנקראים 'החרדים אל דברו', לפיכך כתיב בסמוך: שמעו דבר ה' החרדים אל דברו."

והשכינה היא גופה של ארץ ישראל.

ומבולא, השם 'חרדי' - חרד על 'דברו' - מחייב לפני הכל לסייע בהבאת עם ישראל לארץ ישראל, ואפילו את אלו שאינם ראויים, וכמש"כ (דברים ע ה): "לא בצדקתך ובישור לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגוים האלה ה' אלהיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר ה' אלהיך."

ואז הוא הבין שזה מגיע ממה שסבא שלו אמר, שהחתם סופר והכתב סופר ילזו אותך.

מההצלחה של הישיבה בירושלים והקמתה המופלאה של הקהילה - מתברר שהם המשיכו ללוות אותו גם בירושלים.

כשהחליטו לעלות לארץ פנו אליו קהילות מהעולם, כולל משווייץ, בהצעות לקבל רבנות בעריהם. אבל הרבי השיב: "הקדוש ברוך הוא הציל אותי מהמלחמה כדי שאלמד תלמידים, ואת זה אני אעשה בארץ ישראל..."

והמשיך נאמן ביתו על השקפתו בענין שטחי ארץ ישראל שנכבשו במלחמת ששת הימים -

"אצל הרבי לא היתה פוליטיקה. היה רק אידישקייט. כמועצת גדולי התורה אמר את שלו בתקיפות, אמר שאין סמכות ואין זכות למסור שטחים מארץ ישראל, בנושא זה היה תקיף מאד.

הרבי היה מהדוחפים ללכת לביתר עילית ולקח אחריות על אברכים ששאלו אותו, שלא יקרה חלילה דבר. היה בקשר עם ראש הממשלה בשעתו, והשתדל אצלו להצלחת ביתר, עד שרה"מ קרא לו 'הפטרון של ביתר'. ע"כ מעדות הרה"ח הרב יעקב בער רוזמן שליט"א.

שבח המלחמה בעוקרי התורה

והנה צריך לחלק ולהבחין כאן בין שני נושאים - בחלק המלחמה כנגד החילוניות, כגון נגד חילולי שבת וכו', בלי לפגוע בכיבוש ארץ ישראל, כודאי החתם סופר - שהיה קנאי גדול נגד ההשכלה שהתחילה בימיו, והיה קנאי גדול למען שמירת הדת - היה משבח את כל מי שנלחם נגד עקירת התורה בארצנו.

אך בסוגיה של ארץ ישראל בימינו, בזה

לעשות מה שבידינו הן מעט או הרבה, ובכל סוגי בני ישראל.

ועל המקובצים לעלות להושיב את א"י ולבנותה ולנטוע בה כל עץ מאכל, ועל כולם יתקיימו דברי עזרא הסופר בזמנו: "יד לאהינו על כל מבקשיו לטובה..." (עזרא ה, כג...).

זאת, מכיון שדבר זה - שכל עם ישראל יהיו בארץ ישראל - הוא התנאי הראשון לכך שיהיה בנין ותייה תקומה לשכינה שנקראת 'דבר'.

וכמוכן, שהשם 'חרדי' - מחייב לשמור את כל תרי"ג המצוות, שכל תרי"ג המצוות בנויים את השכינה, וכמש"כ רמ"ד וואלי (דברים, משנה למלך, עמוד ק"ס) -

"ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה. וענין אמרו בלשון יחיד 'ושמרתם את כל המצוה' הטעם הוא, לפי שכל המצוות נחשבות כמצוה אחת, מאחר שתכלית כולן אינו אלא לתיקון גוף אחד דאיהו גופא דשכינתא, שכל המצוות אינן אלא האיברים שלה ממש. וגם ישראל הם איברי השכינה כידוע, ונמצא שבתיקונה מתקנים את עצמם, כי בשלומה יהיה להם שלום."

צריך לדקדק בכל תרי"ג המצוות, וגם לזכור שאחת מתרי"ג המצוות, שנצטוונו עליה עשרות פעמים בתורה (עיין 'קדושת ציון' ניסן תש"ו, גליון 8, מאמר 'כיבוש וקנין ארץ ישראל' - הכרז חיים פרידמן), ושהקב"ה מקנא לה יותר מכל קנאה גדולה ובהחמה גדולה - מה שלא נאמר לגבי שום דבר אחר, אלא רק כלפי 'ציון' - וכמש"כ (דברים ה, ג) - "פה אָמַר ה' צָבָה אוֹת קָנָאתִי לְצִיּוֹן קָנָאתִי גְדוֹלָה, וְחַמָּה גְדוֹלָה קָנָאתִי לָהּ" - זוהי מצוה כיבוש ארץ ישראל.

הכו"ח חיים פרידמן

מצאצאי החתם סופר זיע"א

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתָּיִף לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב."

וביאר רמ"ד וואלי זיע"א (דברים, משנה למלך, עמ' קכה - קכט) -

"והסוד הוא 'למען הקים את המלכות = [השכינה] דאיהו רזא ד'דבר', שאין לה הקמה בשלמות כי אם בארצה, משום דהויא נשמתא קדישא בגופא ממש = שארץ ישראל היא גוף השכינה[."

כלומר, הקב"ה הביא את עם ישראל לארץ ישראל אע"פ שאינם ראויים, בגלל שתיקון והקמת השכינה תלוי בכך שעם ישראל ידורו בארץ ישראל.

א"כ, כל אחד צריך להיות 'חרדי' למען הקים את 'דברו' של הקב"ה, ולהביא גם את אלו שבבחינת "לא בצדקתך וביושר לבבך".

וכמו שאמר הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל - מבית מדרשו של החתם סופר זיע"א (ה"א"ע על החומ"כ ח"ג עמ' 148) -

"ועל האחרים, המשיך רבי חיים, כתוב "ובא לציון גואל ולשבי פשעו ביעקב" - מקודם תהיה הגאולה ואח"כ יחזרו החוטאים בתשובה, ואני מאמין שכל חלוץ המשתתף בבנין הארץ, תעמוד לו זכות ארץ ישראל שיחזור בתשובה, הלא גם אלה שעלו מבבל בימי עזרא ונחמיה לא היו צדיקים גמורים, כמסופר בספרי הקודש שחיללו את השבתות והמועדים, ובכל זאת נבנה בית המקדש על ידם וחזרו בתשובה..."

וכ"כ הגאון הנצי"ב זיע"א (הוצא בספר "שיבת ציון" ח"ג עמ' 5) -

"וכמו שהיה בימי עזרא הסופר, שקבץ איזה אלפים בבבל מכל סוגי בני אדם היינו גדולי תורה ויראי ה', וגם מאותם האנשים נושאי נשים נכריות אשר היו מורגלים בחלול שבת ולא ידעו את התורה כלל, כל אלה נתקבצו ובאו, והכינו ישוב הארץ בערים, עד שאח"כ נתמלאה הארץ מבניה. כן עלינו להקיים לקול רצון ה' הנשמע מקצה העולם ועד קצהו בכל מקום אשר אחינו מפוזרים נדחים ונענים,

השיבה שופטינו כבראשונה

הרב יהודה אפסטיין

קדושת ציון, שמערכת המשפט החילונית כולה אין לה זכות קיום בקרב עם ה', ושתחתיה עלינו להקים מחדש את משפט התורה, את הסנהדרין היושבים בלשכת הגזית ואת כל מערכת החוקים הנתונה מסיני שתיושם כאן במדינת ישראל בעידן המודרני והחדש בו אנו מצויים כיום!

"אתה לא חושב שאתה קצת משיחי?"
שואלים אותי לעיתים באמרי דברים אלו, ומתוך תחושת עלבון קשה אני משיב "למה רק קצת?!"
"תהיה ריאלי", אומרים ה'מבינים' וה'מנוסים', ואני חושב לעצמי - היכן היינו כיום אילו אבות האומה וכל אותם יהודים שהעבירו במשך הדורות את אותה מורשת מופלאה היו אנשים 'ריאליים', 'מציאותיים'. כי זאת עלינו לדעת, יש כאן נושא קריטי הנוגע לעיקרי האמונה ממש. גם אילו היה מדובר רק בברור העיקר המדבר על ביאת המשיח - היה זה נושא חשוב דיו בכדי להשקיע ולהעמיק בו. אולם יש כאן הרבה מעבר לכך - זהו נושא ששזור דרך עיקרים רבים לאורכה ולרחבה של מחשבת היהדות! האם העולם הזה בו אנו מצויים כיום, על כל חסרונותיו ומגרעותיו, העולם בו הרשעים שולטים ויראי ה' הולכים וגוים כפוף, משתדלים להלך בין הטיפות ולא לעורר את חמת המציק - האם עולם זה יש לו תכלית, האם הוא הולך למקום אחר, למקום בו הטוב ישלוט, למקום עליו דברו הנביאים, והאם יש לנו חלק באותו מעבר, באותו תהליך של גאולה? או שמא אין כל קשר בין האמונה בביאת המשיח, בין הבקשה להשיב שופטינו כבראשונה, בין הכמיהה לבנין בית חיינו ותפארתנו - האם אין קשר בין כל אלו לבין המציאות הממשית בה אנו חיים ולא כלום? שמא כל אלו שייכים לתחום האמונה והתפילה, אך בעולם המעשה - יש להיות 'ריאלי' ולא 'הזוי'.

הפולמוס שהולך ומתעורר בכל פעם בעוצמות מתגברות והולכות אודות מעמדה של מערכת המשפט במדינת ישראל מחייב אותנו להתייחסות תורנית שורשית, כפי שאנו משתדלים לעשות בכל נושא עקרוני שעולה על סדר היום של הציבוריות הישראלית. בעוד שבעבר היה בג"ץ נחשב למוסד מנומנם וחסר חשיבות, הרי שכיום אין לך נושא שעולה על סדר היום ובג"ץ אינו תוחב בו את ידו - זאת על-פי משנתו השיפוטית של אהרון ברק שר"י, נשיא בית המשפט העליון בדימוס, אשר קבע את הכלל לפיו 'הכל שפיט'. מצב זה גרם לכך, שבעוד שבעבר היה כמעט כל הציבור הישראלי נותן אמון בבג"ץ, והשופטים היו נחשבים לאישי מעלה מורמים מעם, כאשר רק קומץ של יודעי תורה אשר הבינו את החומרה שבעצם מושג הערכאות היה בז להם בליבו - הרי שכיום מרבית הציבור כבר נקעה נפשו ממעלליהם של אותם אנשי שמאל קיצוני, המייצגים חלק מזערי מהציבור ובעיקר את האינטרסים של שונאי התורה ושונאי עם ישראל.

על-כן עלו לאחרונה הצעות שונות לתיקון העוול הנגלה לעין, החל בשינוי הרכב הועדה למינוי שופטים וכלה ברפורמה שלמה בכל מערך המינוי והעברתו לידי הרשות המחוקקת, הנבחרת על-ידי כלל הציבור. ללא ספק, ברמה המיידית אנו נשמח על כל קיצוץ ביכולתם ובסמכותם של אויבי התורה להשליט את דעתם ולכפותה על העם הישוב בציון. אולם מי שחושב שפעילות זו, שמעל פני השטח, היא שתביא את בשורת הגאולה ותיקון העולם במלכות ש-די - סימן הוא שטרם הפנים את המשמעות של מה שאנו מנסים לומר מעל במה זו בפרט ובעלון זה בכלל. ומה שמכאיב ומדאיב כל לב, הוא שאין שום קול בזירה הציבורית שיאמר את האמת של

לבין האידיאל הנרצה לפני ה'. האידיאל התורני הוא שיקבע עבורנו את הפעילות בעולם המעשה, לא המעשיות והמציאותיות יקבעו עבורנו כדי להגמיש את האידיאל.

לֵא נאפשר לשטף החיים להסיט את עינינו מהמטרה. אין מטרתנו מינוי שופטים 'מנים', 'שמרנים', אף לא 'רתיים' ו'חרדים'. מטרתנו - חידוש הסנהדרין, עקירת המשפט הנכרי מן היסוד וכינון של ממלכת התורה על כל מוסדותיה בשלמותה. גם בעת שהמציאות הנוכחית בתחום המשפט היא בלתי-נסבלת ומוכרחים לערוך שינויים מידיים, אנחנו לא נסיט את מבטנו מהמטרה הסופית ונעשה הכל על-מנת שתתממש. ונזכה במהרה להשיב שופטינו כבראשונה ויועצנו כבחתילה, ואז תוסר מאתנו יגון ואנחה. ■

נראה, כי כל מי שברשותו ולו שמץ של מודעות היסטורית, כל מי שקורא בתנ"ך וקצבם של תולדות ישראל קובע את פעימות ליבו, כל מי שמבין שאם ה' ברא את עולמנו, אזי הוא מבקש ממנו תכלית כלשהי - כל אחד שקצת מרגיש ומבין מדעתו חייב להגיע למסקנה, ולפיה אותם חלומות - 'הזיות' אם תרצו לקרוא להם - הם היעדים המציאותיים ביותר שעלינו לשאוף להשיג. ולפני הכל, עלינו לומר אותם בקול צלול - עם כל הכבוד לאישי הציבור שבאים לשנות את מערכת המשפט מבפנים ולהטות אותה לכיוון יותר יהודי, הרי שלנו יש מטרה שונה לגמרי, היא המטרה שאנו מתפללים עליה שלוש פעמים ביום - 'השיבה שופטינו כבראשונה'. לא ניתן לאנשי ה'ריאליה' וה'יגיון' להטות אותנו לעבר אותו פירוד הרה-אסון שבין הפעילות המעשית

Donating and taking part in the mission of Kedushas Zion!

US charitable -tax deductible
(checks):
Make out checks to
Central Fund of Israel
c/o Marcus Brothers Textiles

980 6th Ave
New York NY 10018
Attn: Arthur Marcus
Include note that it is for
Kedushas Tzion

Or for Israeli residents:
Jay Marcus
13 Hagoel st
Efrat , 90435

לתומכי וידידי האגודה! ניתן להיות מגוי על עלוני "קדושת ציון" ותוך כך ליטול חלק באחזקת העלון. מתרומה בסך 10 ש' לחודש ומעלה, ניתן יהיה לקבל את העלון עד לביטול. באותה הזדמנות ניתן להזמין גם כמות של עלונים לצורך חלוקה.

לפרטים ניתן להתקשר למספר 052-7137627, או במייל - yyy7@neto.bezeqint.net

מנוי!

על גאולתנו ועל פדות נפשינו

הרב מנשה בן יוסף

ובגמ' בפרק ערכי פסחים (קס). אמרו - "יין, איתמר משמיה דרב נחמן: צריך הסיבה, ואיתמר משמיה דרב נחמן: אין צריך הסיבה. ולא פליגי, הא בתרתי כסי קמאי, הא בתרתי כסי בתראי. אמרי לה להאי גיסא, ואמרי לה להאי גיסא. אמרי לה להאי גיסא: תרי כסי קמאי בעו הסיבה, **דהשתא הוא דקא מתחלא לה חירות**. תרי כסי בתראי לא בעו הסיבה - **מאי דהוה הוה**. ואמרי לה להאי גיסא: אדרבה, תרי כסי בתראי בעו הסיבה **ההיא שעתא דקא הויה חירות**, תרי כסי קמאי לא בעו הסיבה **דאכתי עבדים היינו קאמר**. השתא דאיתמר הכי ואיתמר הכי אידי ואידי בעו הסיבה".

מבואר בגמ', שבין שני הכוסות הראשונים לשני הכוסות האחרונים מופיעה לה חירות, החירות מתחילה בשני הכוסות הראשונים, אולם אז עדיין היא אינה שלמה, דאכתי 'עבדים היינו' קאמר. חלות החירות נראה שהוא באכילת המצה, ואח"כ החירות שלמה כ"כ, עד שללישנא קמא א"צ להסב בשני כוסות אחרונים, דמאי דהוה הוה.

דברי הגמ' מבארים את נוסח הברכה, שכן אם באכילת המצה יש חירות, מובן שיש להודות בברכת הגאולה על המצה והמרור שהם הם הגאולה, אולם הדברים עצמם תמוהים עד למאוד, מהי החירות שבמצה, הלא לכאורה אינה אלא זכר לגאולה, וכי קודם שעשה את הזכר לגאולה א"א להסב, או שלאחר שעשה את אותו זכר, כבר אין צורך להסב, דמאי דהוה הוה.

חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים

עוד ענין יש לעמוד עליו, והוא שאמרו לנו חכמים במשנתם - "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ובהגדה של

אכילת המצה והגאולה

יציאת מצרים היא יסוד אומתנו, היא יסוד היותנו לעם ה' והיות ה' לנו ל'אֵהים, ובכל שנה אנו שבים וזוכרים אותה, שמחים בה ומודים עליה לה' אֵהינו בחג המצות, כאשר ציונו ה' אֵהינו.

וחכמינו הקדושים תקנו לנו ברכה מיוחדת על גאולת מצרים, ברכת הגאולה שאנו מברכים אותה לאחר סיפור יציאת מצרים, והרבה יש להתבונן בה באותה ברכה.

הברכה היא 'אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור'. והפלא גדול - ניחא 'אשר גאלנו וגאל את אבותינו', זה ענין הברכה, אך 'והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור' - מה זה שייך לברכת הגאולה, בה מודים על הגאולה ממצרים. ועוד תמוה מה ראו חכמים לברך על מצוות אלו באופן מיוחד מלבד מה שמברכים עליהם ברכת המצוות ככל המצוות שבתורה.

והשאלה נשאלת גם בהמשך, בו אנו אומרים על דבר גאולתנו העתידה - 'כִּן ה' אֵהינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים... ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו'. והדברים טעונים ביאור, מה ענין אכילת הפסחים והזבחים שייך לגאולה, עד שאנו מברכים עליו בברכת הגאולה עצמה, הלא לכאורה אין כאן אלא עוד מצוה שאנו מנועים ממנה עתה, והגאולה תאפשר לנו אותה, כעוד מצוות רבות.

גם צריך להבין איך בברכה על גאולת מצרים מוסיפים אנו - 'כִּן ה' אֵהינו יגיענו... על הגאולה העתידה, ומה ענין בקשה זו להודאה על גאולת מצרים.

תְּחַגְּהוּ. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַמִּצְוֹת כִּי בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וְשַׁמְרְתֶם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם."

וּגַם מֹשֶׁה צִוָּה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל קִרְבָּן פֶּסַח לְדוֹרוֹתָיו, עוֹד לִפְנֵי שִׁפְסַח ה' עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּצְרִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב כד-כז) – "וְשַׁמְרְתֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְחֻק־לֶךְ וּלְבְנֵיךָ עַד־ עוֹלָם. וְהָיָה כִּי־תִכְאֹבוּ אֶל־ הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָתַן ה' לָכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר וְשַׁמְרְתֶם אֶת־הַעֲבֹדָה הַזֹּאת. וְהָיָה כִּי־יֵאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הַעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם. וְאָמַרְתֶּם זָבַח־ פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל־בְּתֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּצְרִים בְּנִגְפוֹ אֶת־ מִצְרָיִם וְאֶת־בְּתֵינֵנוּ הִצִּיל."

וְהַדָּבָר בּוֹלֵט בְּיוֹתֵר לְגַבֵּי מִצְוֹת מִצְוֵה, שֶׁעֲנִינָהּ הוּא זָכַר לִיצִיאַת מִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים טו ז) – "לֹא־תֹאכַל עִלְיֵי חֻמֶּץ שְׁבַעֲתַי יָמִים תֹּאכַל־ עִלְיֵי מִצְוֹת לְחֵם עֲנִי כִּי בַּחֲפוּזִין יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ אֶת־יְיָוִה צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ". וְעֲנִין הַיּוֹת הַמִּצְוֵה זָכַר לִיצִיאַת מִצְרַיִם הוּא מִפְּנֵי שֶׁיֵּצְאוּ בַּחֲפוּזִין וְלֹא הִסְפִּיק בְּצַקֵּם לְהַחֲמִיץ, וְכִפִּי שֶׁאֲנִי אֹמְרִים בַּהֲגָדָה, אֲמַנֵּם אַעֲפֹכ־הַקִּבָּה כְּבַר צִוָּה אֶת מֹשֶׁה עַל מִצְוֹת הַמִּצְוֵה וְאִיסוּר הַחֲמִץ עוֹד קוֹדֵם שֶׁיֵּצְאוּ וְעוֹד לִפְנֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁבַעֲקֻבוֹתָיו הַמִּצְוֵה הֵיא זָכַר לִיצִיאַת מֹשֶׁה לֹא הוֹדִיעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת מִצְוֹת הַמִּצְוֵה עַד לְאַחַר הַיֵּצִיאָה בַּפְּרָשָׁה קְדָשׁ].

פֶּסַח הַעֲמִידוֹ חֲכָמִים רַבּוֹת עֲנִין זֶה. בַּתְּחִילַת הַהֲגָדָה אֲנִי אֹמְרִים – "וְאֵילּוּ לֹא הוֹצִיאָה הַקִּבָּה" אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם הָרִי אֲנִי וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשׁוֹעֲבָדִים הֵינּוּ לְפָרְעָה בַּמִּצְרִים". בַּהֲמִשְׁךְ הַהֲגָדָה אֲנִי אֹמְרִים – "וְהֵיא שֶׁעֲמַדָה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שֶׁלֹּא אֶחָד בְּלִבָּד עֲמַד עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ, אֲלֵא שֶׁבְּכָל דוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ וְהַקִּבָּה" מִצִּילָנוּ מִיָּדִים". וּבִסוּף הַהֲגָדָה אֲנִי אֹמְרִים – "בְּכָל דוֹר וְדוֹר חַיִּיב אָדָם לְרַאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵילוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר 'בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי...' וְנֶאֱמַר 'אוֹתָנוּ הוֹצִיא מִמִּצְרַיִם'...", וּבִכְרַת הַגְּאוּלָּה עֲצֻמָּה מְבֻרָכִים אֲנִי – "אֲשֶׁר גִּאלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם" – מִקְדִּימִים אֲנִי אֶת גְּאוּלְתָנוּ לְגְאוּלַת אֲבוֹתֵינוּ.

צִרִיךְ לְהִבִּין מַה פִּירוּשׁ שִׁירָאָה אָדָם אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵילוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, וְכִי צִוּוּ לוֹ לְאָדָם לְעִמּוֹד וְלְדַמִּיין דְּבָרִים שְׂאִינֵם אִמְתָּה, וְעוֹד יוֹדָה וְיִשְׁבַח עֲלֵיהֶם כְּאֵילוֹ הוּא אִמְתָּה?! וְאֵם הַבִּיאוֹר בּוּזָה הוּא שְׂכִיּוֹן שְׂאֵילוֹ לֹא הָיָה הַקִּבָּה" גּוֹאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ, הָרִי אֲנִי וּבְנֵינוּ מִשׁוֹעֲבָדִים הֵינּוּ לְפָרְעָה בַּמִּצְרַיִם, אִ"כ מְדוּעַ לֹא מִצִּינוּ הַדְּגִשָׁה זֶה בְּכָל נֶס שֶׁנַּעֲשֶׂה לָנוּ, לֹא בַחֲנוּכָה וְלֹא בַפּוּרִים מִצִּינוּ הַדְּגִשָׁה, שְׂאֵילוֹ לֹא הָיָה נַעֲשֶׂה הַנֶּס הָרִי אֲנִי לֹא הֵינּוּ בְּאֵיִם לְעוֹלָם, אוֹ שֶׁאֲנִי לֹא הֵינּוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַתּוֹרָה

וְצִרִיךְ לְהִבִּין מַה פִּירוּשׁ שִׁירָאָה אָדָם אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵילוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, וְכִי צִוּוּ לוֹ לְאָדָם לְעִמּוֹד וְלְדַמִּיין דְּבָרִים שְׂאִינֵם אִמְתָּה, וְעוֹד יוֹדָה וְיִשְׁבַח עֲלֵיהֶם כְּאֵילוֹ הוּא אִמְתָּה?! וְאֵם הַבִּיאוֹר בּוּזָה הוּא שְׂכִיּוֹן שְׂאֵילוֹ לֹא הָיָה הַקִּבָּה" גּוֹאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ, הָרִי אֲנִי וּבְנֵינוּ מִשׁוֹעֲבָדִים הֵינּוּ לְפָרְעָה בַּמִּצְרַיִם, אִ"כ מְדוּעַ לֹא מִצִּינוּ הַדְּגִשָׁה זֶה בְּכָל נֶס שֶׁנַּעֲשֶׂה לָנוּ, לֹא בַחֲנוּכָה וְלֹא בַפּוּרִים מִצִּינוּ הַדְּגִשָׁה, שְׂאֵילוֹ לֹא הָיָה נַעֲשֶׂה הַנֶּס הָרִי אֲנִי לֹא הֵינּוּ בְּאֵיִם לְעוֹלָם, אוֹ שֶׁאֲנִי לֹא הֵינּוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַתּוֹרָה.

מִצְוֹת חַג הַמִּצְוֹת קְדָמוֹ לִיצִיאַת מִצְרַיִם

הַגְּאוּלָּה לְמַעַן תִּסְפֵּר בְּאָזְנֵי בְנֶךָ

אֶת הַבִּיאוֹר לְכָל זֹאת יֵשׁ לְלַמּוֹד מְדַבְרֵי ה' אֵלֵינוּ בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצֻמוֹ לְמִשָּׁה עֲבָדוֹ. בַּתְּחִילַת פְּרָשָׁה וְאֵרָא נֶאֱמַר (שְׁמוֹת יג ז-ח) – "וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶל־ מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲלֵי וְאֵנִי ה'. וְאָרָא אֶל־אֲבְרָהָם אֶל־ יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בֹּא־שְׂדֵי וְשָׁמַי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי

וּבְאִמְתָּה שׁוֹרֵשׁ עֲנִין זֶה נִמְצָא כְּבַר בַּמִּקְרָא עֲצֻמוֹ, שֶׁעוֹד קוֹדֵם שֶׁנִּגְאֵלָנוּ מִמִּצְרַיִם, קוֹדֵם שֶׁיֵּצְאוּ לְחֵירוֹת, כְּבַר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה עַל קִיּוֹם חַג הַמִּצְוֹת לְדוֹרוֹת עוֹלָם (שְׁמוֹת יג ז) – "וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וְחֻגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַה' לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם

שייכות הגאולה לכל הדורות

והנה אם נעשתה הגאולה כדי שידעו כל דורות ישראל, כי ה' הוא אלהים, מוכרח הדבר, כי הגאולה לא היתה מצד איזה סדר פרטי, שראה ה' בעני בני אותו דור, ורצה לגאול אותם, שאם היה הדבר כן, לא היה נכון לכל הדורות לדעת את ה' מתוך יציאת מצרים, שהרי לא היתה יציאת מצרים מתוך סדר ששייך לכל הדורות כולם.

והרי התורה מלמדת אותנו שיציאת מצרים נעשתה כדי שידעו כל הדורות מכוחה את ה', משמע שהלימוד מיציאת מצרים שייך לכל הדורות, ויותר מכך – כאשר כרת ה' עמנו ברית בחורב, בפתיחת עשרת הדברות, עת שמע כל העם דברי אהים חיים מלהבות אש, נאמר – "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – הרי שפניית ה' אלינו כעם כולה אינה אלא בתורת היותו מוציאנו מארץ מצרים, והברית שכרת עמנו כל עצמותה אינה אלא מצד מה שהוציאנו ממצרים ונידועים דברי ריה"ל בזה (ספר בכתבי מלמד 6 לוח כס). ואם כן בהכרח יציאת מצרים היא ענין ששייך לכל הדורות, שהרי הקשר של בני כל הדורות עם ה' – כל מציאותו אינו אלא מכח יציאת מצרים.

מכל זה אנו למדים, כי יציאת מצרים באה מכוחה של מציאות נצחית וקיימת לעד שה' הוא גואל ישראל, ועל כן שייכת גאולה זו לכל הדורות כולם, שכן גאל ה' את ישראל מצד שהוא גואלם של ישראל תמיד, ואנו נגאלנו על ידה לא כתולדה של גאולת אבותינו, אלא היתה גאולתנו מכוונת באותה גאולה, כמו שהיתה מכוונת גאולת אבותינו, מפני שגאולה זו נעשתה מצד אותו סדר תמידי שה' הוא אלהי ישראל, וה' הוא אלהינו לא פחות ממה שהוא אלהי אבותינו.

להם. ... לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים. ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

ביאור הכתוב, שה' אומר למשה ששם הרי"ה עדיין לא נתגלה לאבות, והעולם עדיין חסר הוא מגולו שם ה', ולכן אוציא אתכם ממצרים, למען תדעו כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים.

כך נאמר עוד בתחילת פרשת בא (שמות 10-2) – "ויאמר ה' אל-משה בא אל-פרעה כי אני הכבדתי את-לבו ואת-לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרב. וילמען תספר באזני בנה ובן-בנה את אשר התעללתי במצרים ואת-אתתי אשר-שמתתי בם וידעתם כי אני ה'".

אמור מעתה – יציאת מצרים לא נעשתה כדי להושיע את ישראל מצרתם, ומפני שהושיענו מצרתנו מצוה עלינו לספר בה. יציאת מצרים מעיקרה היתה למען נספר עליה לבנינו ולבני בנינו, למען ידעו כל דורות ישראל, כי ה' הוא אלהינו, הוא גואלינו ומושיענו, פודנו ומצילנו.

על כן מבואר, שעוד קודם ליציאה עצמה, צויה ה' את משה על מצוות חג המצות, שכן הגאולה כולה היא למען יחוגו ישראל את חג המצות על מצוותיו, המצוות שיזכירו להם את היציאה ויודיעו להם כי ה' הוא אלהים, צורם וגואלם. ועוד לפני הגאולה כבר הוכנה המצה – ה'זכר לגאולה' – כי הזכר לגאולה חשוב הוא מן הגאולה עצמה, ואם כי מבחינה כרונולוגית הגאולה קודמת לזכר לגאולה, הרי שמבחינה תכליתית, מבחינת סיבה ומסובב, ה'זכר' קודם לגאולה, שכן הגאולה נעשתה למען יהיה לה זכר, וידעו ישראל את ה'.

הידיעה היא הגאולה

והנה היה מקום להקשות, שבני הדור של יציאת מצרים היו משועבדים ויצאו לחירות, אולם אנו גאולים אנו, ומכיון שיצאו אבותינו ממצרים, אנו באנו לעולם כבני חורין, ולכאורה אין לנו מה להגאל יותר.

אך לפי מה שנתבאר, שיציאת מצרים עיקר מגמתה לא היתה אותה יציאה פרטית, אלא הידיעה שידעו כל דורות ישראל כי ה' גואלם, נמצינו למדים כי גם אנו יש לנו להגאל, דהיינו להבין ולדעת כי ה' הוא גואלנו, וכל עוד אין אנו יודעים זאת – אין אנו חשים גאולים, שכן עובדת היותנו בני חורין – אין אנו יודעים כמה היא ברת תוקף, ושהיא עובדה נצחית קיימת, שה' אלהי העולם ומלכו הוא העמיד אותה, והיא ענינו.

ואם בזמן שהיו ישראל בני חורין גמורים הדברים נכונים, הרי שבזמן הגלות הדברים נכונים שבעתיים, שכן באותו הזמן אין ישראל גאולים בפועל, והידיעה על כך שה' הוא גואל ישראל והוא יושיענו אחרית כראשית – היא גאולת נפשנו, בה מוצאת נפשנו נוחם, לדעת כי לא עינה מליבו, ויום יבוא ויושיענו.

והידיעה ביציאת מצרים היא ע"י מצוות המצה, כמפורש בפסוק, שהמצה היא למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, ועל כן אכילת המצה היא הגאולה, שכן היא נותנת אל לבנו את ענין הגאולה, את היות ה' גואלנו לעולם.

ומזה הטעם אנו מודים על המצה והמרור בכרכת הגאולה, שכן אנו מודים על כך שה' גאלנו, ועוד נתן לנו לדעת את היותנו גאולי ה' על ידי מצוות מצה ומרור, שידיעתנו על כך שאנו גאולי ה' היא שלמות גאולתנו.

ומכח הבנה זו, שה' הוא גואלנו לעולם, אנו אומרים בבטחון ובתקוה – "כן ה' אלהינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים", אז נאכל מן הזבחים ומן הפסחים, ויצטרף גם קרבן הפסח עם המצה והמרור, לדעת כי אנו חלקו ונחלתו של ה', על ידי שאנו אוכלים משולחנו. ואז נודה לו שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשינו, שאיננה דבר נפרד מגאולת מצרים, אלא היא המשך הבא מאותו מקום, שה' הוא גואלנו מעולם ועד עולם.

הגאולה האחרונה

הגאולה האחרונה גם היא נתבארה בדברי הנביאים, שהיא למען ידעו ישראל את ה' כי הוא אלהים וגואלם, כאמור (יחזקאל כח-כט) – "פה־אמר אֲדֹנָי ה' בְּקִבְצֵי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר נִפְצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וְיָשְׁבוּ עִלַּי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לְיַעֲקֹב. וְיָשְׁבוּ עֲלַי לְבִטָּח וְכִנּוּ בְּתֵים וְנָטְעוּ כְרָמִים וְיָשְׁבוּ לְבִטָּח בְּעֲשׂוֹתַי שֶׁפִּטְיָם כָּכֵל הַשָּׂאֲטִיִּם אִתָּם מִסְּבִיבוֹתָם וְיִדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם". וכן נאמר (ישעיהו ס ז-ח) – "וַיִּנְקַת חֶלֶב גֹּיִם וְשֵׁד מְלָכִים תִּינָקִי וְיִדְעַתְּ כִּי אֲנִי ה' מוֹשִׁיעֶךָ וְגֹאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב".

ובדברי יחזקאל מתבאר עוד, כי גם גאולת הגוף הקודמת לגאולת הרוח, גם היא מטרתה היא למען נדע את ה', וכה נאמר שם (יחזקאל טו-טז) – "הִיִּתְּהָ עָלַי יַד־ה' וַיּוֹצֵאֵנִי בְּרוּחַ ה' וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבְּקָעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת... וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְבֵּא עַל־הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֹשׁוֹת שִׁמְעוּ דְבַר־ה'. פֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' לְעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מְבִיא בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם. וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גְּדִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקַרְמֵתִי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי ה'. וְנִבַּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַיְהִי־קוֹל כַּהֲנֻבָּא

**בְּכֶם וְחַיֵּיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל־אֲדָמְתְּכֶם וַיִּדְעֶתֶם
כִּי־אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם־ה'."**

זכינו בדורנו לראות את גאולת הגוף, אולם לא נחשב גאולים כל עוד לא נשיב אל ליבנו, כי גאולה זו יד' ה' עשתה זאת, וכל עוד לא נבין ונשכיל כי ה' אהי ישראל נתעורר לגאול את עמו גאולת עולמים, כאשר נשיב זאת אל ליבנו, אז נתמלא עוז וחדוה בה' אהינו, ונשוב לעבדו בלבב שלם, או אז יתן ה' את רוח קדשו בקרבנו, וישיב מקדשו לתוכנו, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון, ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו. ■

והנה־רעש ותקרבו עצמות עצם אל־עצמו. וראיתי והנה־עליהם גדים וכשר עליה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם. ויאמר אלי הנבא אל־ הרוח ... והנבאתי כְּאֲשֶׁר צָנְנִי וְתִבּוֹא בָהֶם הַרוּחַ וַיְחִיּוּ ..."

והנמשל מבואר שם בהמשך - "...ויאמר אלי בן־אדם העצמות האלה פל־בית ישראל הנה הנה אמרים יכשו עצמותינו ואבדה תקנותנו נגזרנו לנו. לכן הנבא ואמרת אליהם כה־אמר אד־נִי ה' הנה אני פתח את־קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל־אדמת ישראל. וידעתם כִּי־אֲנִי ה' בַּפֶּתַח אֶת־קְבֻרֹתֵיכֶם וּבְהֶעֱלוֹתִי אֶתְכֶם מִקְבֻרֹתֵיכֶם עִמִּי. וְנָתַתִּי רוּחִי

היכוננו לוועידה הארצית השנתית של אגודת "קדושת ציון"!

ביום חמישי כ"ה אייר [אור לכ"ו] היום בו הושיע ה' את ישראל מאויביהם בהתשכ"ז

נתכנס יחדיו להודות ולהלל לבורא עולם ולקיים את
הועידה השנתית לדרישת ציון על טהרת הקודש

ציבור יראי ה' הנאמנים לארצו ושואפים לכונן בה את ממלכת התורה מתכנסים
ומלבנים יחדיו את הנושאים הקריטיים לקיומנו כאומה על אדמתה היודעת את ה'

שריינו לעצמכם את הערב!

בהשתתפות גדולי תורה ואישי ציבור

פרטים מלאים בעלון הבא!

המזמור שנכתב על גאולתנו

הרב שמואל קרלינסקי

באניות דרך ים. רק בקיבוץ הגלויות האחרון התגשמה הגאולה האמורה במזמור בכל עוצמתה - קיבוץ גלויות מארבע כנפות הארץ, בנתיבי המדבר, ובאניות בדרך הים.

כך כתב המאירי: "נראה לי שזה המזמור נאמר בכנבואה על הגאולה מזה הגלות הארוך שאנחנו בו בצרות גדולות... וראיה לפירוש זה אמרו: 'גאלם מיד צר ומארצות קבצם'."

ארבעה חייבים להודות

ארבעת הבתים במרכזו של המזמור מתארים ארבעה סוגים שונים של "גאולי ה' אשר גאלם מיד צר": "התועים במדבר", "ישיבי חשך וצלמות", "ויגיעו עד שערי מות" ו"ליורדי הים באניות". ההלכה למדה מבתים אלו ש"ארבעה צריכין להודות", וקבעה את ברכת 'הגומל' לתועים בדרך, לאסירים שהשתחררו, לחולים שהתרפאו וליורדי הים שהגיעו אל מחוז חפצם (פסוקים נד:).^[*]

לעומת זאת, קריאת המזמור על דרך הפשט מפרשת בתים אלו כמתייחסים דווקא להולכים בדרך לארץ ישראל - לגאולה. בדרך יעברו היהודים מסע יסורים הכולל את כל הארבעה שחייבים להודות.

מזמור קז בתהילים, המזמור של 'ארבעה חייבים להודות', נאמר ע"י עדות המזרח בפסח. כשנתבונן בפרק נפלא זה, נראה שהוא נכתב על ידי דוד המלך ברוח הקודש עבור הדור שלנו השב לארצו לאחר כאלפיים שנות גלות. מה שנוהגים לאומרו בפסח הוא רק בכחינה של "אחרית - כראשית", "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מ"ב: טו). הגאולה האחרונה תהיה מעין הגאולה הראשונה, ממילא יש כאן גם הודאה ברמז על גאולת מצרים.

בכל ימי עם ישראל ובכל תולדות העולם, מעולם לא היה קיבוץ גלויות המוני במימדים עליהם מדבר המזמור - 'ממזרח וממערב ומצפון ומים'. ממצרים ומבבל יצאו בני ישראל כקבוצה אחת ובכיוון אחד, לא מארבע כנפות הארץ, ולא באניות דרך ים. רק בקיבוץ הגלויות האחרון התגשמה הגאולה האמורה במזמור בכל עוצמתה - קיבוץ גלויות מארבע כנפות הארץ, בנתיבי המדבר, ובאניות בדרך הים

המזמור פותח: "הדו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר. ומאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמְּזָרְחַ וּמִמְּעֶרֶב מִצְפּוֹן וּמִיָּם". בפתחת המזמור מתייחס המשורר ל"גאולי ה' אשר גאלם מיד צר". ללא הסבר, יכול היה כל קורא לפרש את הגאולה עליה מדובר בהתאם לתפיסת הגאולה שלו - הקמת בית המקדש, תחיית המתים, המלכת מלך, מלך המשיח או תיקון עולם במלכות ה'. כל אלה מופיעים בפרקים רבים בתנ"ך, אולם המזמור הזה אינו מזכיר אף אחת מאלה, ומיד מפרש את הגאולה אליה הוא מתכוון - "מאֲרָצוֹת קִבְּצָם" - קיבוץ גלויות המוני.

בכל ימי עם ישראל ובכל תולדות העולם, מעולם לא היה קיבוץ גלויות המוני במימדים עליהם מדבר המזמור - 'ממזרח וממערב ומצפון ומים'. ממצרים ומבבל יצאו בני ישראל כקבוצה אחת ובכיוון אחד, לא מארבע כנפות הארץ, ולא

[*] וראה רש"י על ויקרא ז יב, שם מובא כי אותם ארבעה הם שמביאים קרבן תודה, ונראה לפי דבריו, כי זהו שורש הדין של 'ארבעה צריכים להודות', ומשם נלמד גם לענין ברכת הגומל, ודו"ק.

מת בארוננו. רבוננו של עולם מה יהיה עם זאת חשבת, ככה אפשר להפליג כמה ימים?

סוף סוף אחרי כמה שעות האניה התחילה להפליג ב"ה. השמחה היתה גדולה מאד וגם שירת התקוה, האניה עם 4000 אנשים עולים, הפליגה לארץ ישראל. אחרי יום של הפלגה נתן השי"ת סערה גדולה על הים הסערה היתה נורא והאנשים כולם חלו על מחלת הים כולנו היינו מוטרדים מהסערה כי האניה הלכה עם הגלים ועם הרוח. "וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה וַתְּרוּמֵם גְּלִיוֹ: יַעֲלוּ שָׁמַיִם יָרְדוּ תְּהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרַעַה תִּתְמוּגָ: יְחוּגוּ וַיְנוּעוּ כְּשֹׁכֹר וְכָל חֲכָמָתָם תִּתְבַּלַּעַ: וַיִּצְעְקוּ אֶל ה' בְּצָר לָהֶם וּמִמְצוֹקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם". עברה הסערה, הפלגנו אל רחבת הים. כולם חלינו על מחלת הים. הדחקות היו נוראות וגם האוכל היה גרוע, הלחם היה מקולקל ודגים מלחים אכלנו ושפכנו את כל האוכל. ככה עברה שבוע... שבועים... יום יום נעשתה החיים קשה בלתי נשוא לא התרחצנו לא אכלנו ולא שתינו כי לא היה די מים לשתות והמים היו מוסרחים, מוכרחים היינו לשכוב כי לא היה לנו כח לעלות. עוד יום על הסיפון וכולנו היינו מתים עוד נשמתינו היו בנו. "כָּל אֶקֶל תִּתְעַב נַפְשָׁם וַיִּגְיעוּ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת. וַיִּצְעְקוּ אֶל ה' בְּצָר לָהֶם מִמְצוֹקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם. יִשְׁלַח דָּבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיְמַלֵּט מִשְׁחִיתוֹתָם".

כדי לקיים קצת "שאל אביך ויגדך ויגידך ויאמרו לך" (דברים לז ז), הבאתי כאן קצת מיומן שכתב סבי שיחי בדרך מרומניה לארץ ישראל והדברים נכתבו בעברית עילגת, שכן באותם ימים עוד היו מדברים וכותבים רק ביידיש], בו הוא מתאר כיצד בדרך לא"י עבר את כל הארבעה שחייבים להודות. וז"ל -

נסענו מבוקרשט, הנסיעה ברומניה היתה נורא. הייתי בסכנת החיים וכך נסעתי [שרק] על רגל אחת עמדתי על הרכבת, והתרמיל על גבי. כאשר הגעתי [הרגשתי ש-] נצלתי ממות, כל כך קשה היה הנסיעה. סוף הגענו לטשימבאליא. מרגע הזו נכנסנו תחת משמרת צבאית. תחת הרובה. עברנו את הגבול לצאת ליוגאסלאוויא חכינו "בקיקינדא"... מחוץ לעיר הובילו אותנו והתישבנו ב"חרבה" בית הרוס בלי פגום ובלי חלונות ודלתות, וגם הכתלים לא היו שלמים, כי אם הרוסים. גם מעלות לא היו והבנין היה בשלושה קומות, והלכנו על הידים והרגלים עד עלינו למעלה, ונפלנו לודת למטה. באמת היה פלא גדול, כי לא יצאתי ח"ו בלי יד או רגל.

סוף סוף אחרי חג הסוכות הביא השליח הבשורה הטובה כי האניה באה לנמל, ובעוד כמה ימים נסע לנמל. אבל הדבר היה אחרת. האניה היתה גדולה מאד היו 5000 מקומות ואנו היינו רק 2800, אז צריכים היו לבא עוד אנשים.

סוף סוף עזר לנו השי"ת ובאנו לנמל, עלינו על האניה מיד נעשה שחור לפני עינינו כאשר נכנסנו למחסנים, ז"א לחדרים היו כמין "ראפטן של פאלאך" כמו לול של עופות חשך רק כמה אורות חשמליות נכנסתי ז"א זזתי מעט מעט עד שנכנסתי אי אפשר לתאר את הדחיקה לא היה אפשרות לסגת לא להתהפך רק כמו חייל

שיעורי תורה לבני הישיבות

מדי ל"ב שישי מרגקיימים שיעורים מרתקים לבני הישיבות בסוגיות הנידונות בעלוננו מפי רבני האגודה והכותבים בעלון. כיבוד קל מוגש במקום.

לפרטים ניתן ליצור קשר במספר

052-7680494

כאן עזובה שאפילו הדמיון אינו יכול להעניק לה תפארת חיים ומעש, אין זאת אלא שהיא שכוחת א - מרחף עליה כישופה של קללה ששדפה את שדותיה ואסרה את תעצמות כוחה באזיקים". כמו שנאמר בתורה (דברים כט): "וְאָמַר... הַנֶּכְרִי אֲשֶׁר יָבֵא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה... גְּפִרִית וּמְלַח שֹׁרֶפֶת כָּל אֲרָצָה לֹא תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח... וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר יָעֻבוּ אֶת בְּרִית ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתָם".

ויברכם וירבו מאד

לאחר מכן מתאר המזמור את מה שקורה בחסדי ה' כיום - פריחת הארץ, המהפכה של 'הקץ המגולה' (ספסדרין 105) - "וַיִּזְרְעוּ שְׂדוֹת וַיִּטְעוּ קְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרֵי תְבוּאָה. וַיִּכְרְכֶם וַיִּרְבּוּ מְאֹד".

היום ארץ ישראל היא ארץ הברכה. הענבים שהיא מגדלת הופכים ליון שאין שני לו בעולם. התמרים הגדולים והמתוקים שגדלים במי מלח בבקעת הירדן הם מן הטובים בעולם ומייצאים אותם למדינות שונות. ארץ חטה ושערה... ארץ אשר לא במספנת תאכל בָּהּ לֶחֶם - ישראל כיום היא מקום ראשון בעולם בתוצרת התבואה ביחס לכמות המים. תנובת החלב גדלה מ- 722 ליטר לפרה לפני מאה שנה ל- 4,000 ליטר בשנות החמישים. כיום התנובה הממוצעת היא 11,038 ליטר לפרה לשנה. ארץ ישראל היא מקום ראשון בעולם בתנובת החלב ודבש.

עוד מתנבא המזמור - "וַיִּשְׁגַּב אֶבְיֹון מְעוֹנֵי וַיִּשֶׁם כְּצֶאֱן מִשְׁפָּחוֹת". כולנו מכירים משפחות רבות כצאן אדם, כל כינוס משפחתי ממלא אולם ויסודם בפליט או פליטה שהגיעו לבדם מאירופה לאחר שהותירו שם את כל משפחתם.

הגענו לנמל חיפה והאנגלים הכריחו אותנו לעבור על האניות שלהם כדי להפליג לקפריסין. מיד הורדנו את האנגלים והתחלנו במלחמה. המלחמה המשיכה שנתים עד שהאנגלים הרגו שני אנשים והשליכו פצצות חניקה ודמעות עלינו. מיד נכנסנו למחסנים איש על אחר קפץ. והיה לנו חניקה כעשר רגעים מן הגז, עד כי לא האמינו שנחיה עוד. כי הגז החניק וצרב את הגוף. ומיד שפסקה הגז תפסו האנגלים את האנשים והיכו אותם והעבירו אותם על אניתם. "וַיִּשְׁבִּי חֲשָׁף וְצִלְמֹות אֶסְרִי עֲנִי וּבְרָל". המלחמה פסקה. גם כמה אנגלים נהרגו מהקופסאות אשר זרקנו אנחנו היינו כבר חלשים מהגז כמותים. עוד ראינו את הר הכרמל ואת חיפה היפה בלילה, הגענו בכל הקשים לארץ ישראל ועכשיו מגרשים אותנו לקפריסין. סבלנו גם שם הרבה גשם ובאוהלים בחורף אבל בכל חדש עלו אנשים, וזה נתן לנו תקוות שנעלה גם אנחנו אחרי כמה חדשים. "וַיֹּדוּ לָהּ חֲסֵדוֹ וַיִּנְפְּלוּאֹתָיו לִבְנֵי אָדָם".

ארץ פרי למלחה

כסיום המזמור ישנם כמה פסוקים המתארים כיצד ה' עושה דבר והיפוכו - "יֵשֶׁם נְהִירוֹת - לְמִדְבָּר". הנהר הזורם נהפך למדבר, ומצד שני "יֵשֶׁם מְדְבָר - לְאֵגַם מַיִם". המפרשים התקשו להסביר מה ראה המשורר לכתוב זאת כאן במזמור.

המפרשים אמנם התקשו,

אבל אנו - יודעים. המשורר מתאר את מה שהיה כאן בארץ: "אֶרֶץ פְּרִי - לְמִלְחָה, מְרַעַת יִשְׁבֵי בָּהּ". השממון שמתאר המזמור מזכיר את תיאור הארץ לפני 150 שנה, כדוגמת תיאורו של מארק טוויין: "ארץ שממה שאדמתה עשירה למדי, אלא שכולה עולה שמיר ושית, מרחב דומם ואבל. יש

התפקיד שלנו

המוזמור מסיים: "מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'". בחג הפסח, כשאנו משתדלים לזכור את כל החסדים שהיו לפני אלפי שנים במצרים, נשתדל גם לזכור את החסדים שהיו רק לפני שבעים שנה, ולהודות עליהם ולראות עי"ז את אהבת הקב"ה לעמו, במיוחד במזמור זה שהכינו אותו במיוחד בעבורנו. כמו שכתב הפלא יועץ (ערך דבור): "מצות זכירת יציאת מצרים לאו דוקא יציאת מצרים אלא כל חסדי ה' ונפלאותיו אשר עשה בין לכללות ישראל בין לפרטי בין לעצמו בין לאחרים, המספר בהם מצוה קעביד, וזהו רובו של ספר תהלים, ובא באזהרה כמה פעמים זכרו נפלאותיו הודיעו בעמים עלילותיו, וכהנה רבות. והנביא אמר 'חסדי ה' אזכיר', והכל פונה אל מקום אחד, להכיר עוצם יכולתו והשגחתו יתברך ואהבתו וחמלתו ולעורר את האהבה ואת היראה".

נכנסתי לחנות ספרים

וב"ה ראיתי כל כך הרבה ספרים נפלאים שמנסים לעזור לאב לספר לבנו שטוב טעם את ניסי יציאת מצרים. לשם כך לוקחים את כל השכלולים של המאה האחרונה, ספרים צבעוניים, קומיקס, תמונות מוחשיות, אילו וכאלו זה היום, ועוד ועוד. אני ניגש לשואל - 'אולי יש ספר אחד שמתאר את הניסים שקרו לנו בשבעים שנה האחרונות? ... מסכן המוכר, הוא ממש מצטער ואומר לי - 'אתה יודע, כך אולי בחנות ההיא שם, כך תדע, יקבלו אותך באהבה'.

בכרייתא במסכת ברכות יב: נקבע, שגאולה זו שאנו נמצאים בעיצומה, גדולה בערכה פי כמה

וכמה מיציאת מצרים, שכן ביציאת מצרים יצאנו מארץ אחת אחרי מאתיים ועשר שנים ואילו עתה יצאנו ממאה ארצות אחרי אלפיים שנה, עד כדי כך שלדעת בן זומא משכיחה גאולה זו לחלוטין את יציאת מצרים [ביום יום, לא בליל הסדר], ולדעת חכמים עושה אותה טפלה. וכן נאמר בנבואת ירמיה הנביא (כג-10): "לכן הנהיגים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים. כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומפל הארצות אשר הדרתים שם וישבו על אדמתם". תן לכן - הזכיר הנביא ירמיה את קיבוץ הגלויות, ולא הזכיר ניסים ונפלאות. ועוד - הלא פשוט הוא, שגאולה שאין אחריה שעבוד גדולה מגאולה שיש אחריה שעבוד.

ולכאורה קשה, הרי לא תשתנה שום מצוה בימות המשיח (רמב"ם מלכים א, ג), א"כ איך לדעת בן זומא תתבטל מצות זכירת יציאת מצרים, ולרבנן יעשה טפל. אלא, מכיון שעיקר הזכרת יציאת מצרים כל יום הוא כדי שאנו נדע שהקב"ה נמצא אתנו ועזר לנו (כ"ל בדברי הפלא יועץ), וזה בימות המשיח אפשר לדעת יותר עי"י ביטול שיעבוד מלכויות ממה שאפשר לדעת עי"י יציאת מצרים, ממילא מתקיימת המצוה של הזכרת יציאת מצרים כל יום דרך הזכרת הניסים של ביטול שעבוד מלכויות.

"**יראו ישרים וישמחו**" - שנהיה ישרים ונשמח בחסדי ה' עלינו, נודה ונספר על גאולתנו שלנו ופדות נפשנו, במיוחד במזמור נפלא זה, שנתקן בעבורנו. יתקיים בנו במהרה סיום הפסוק "וכל עולה קפצה פיה". מסביר המצודות - "כל איש עולה יסגור פיו ויבוש מלדבר על כי יראה מפלאות ההשגחה". בב"א.

כינון מערכת החוק בממשלת התורה העתידה לקום הרב שמחה חדש

שהשר חרג מסמכותו שניתנה לו עפ"י חוק, לפי פרשנות בית המשפט לאותו חוק, על סמך עקרונות היסוד.

במקום חוקה אשר כוללת במסמך אחד את כל עקרונות היסוד, נחקקו במדינת ישראל במהלך השנים חוקי יסוד, אשר מטרתם להוות פרקים נפרדים אשר יאוחדו בבא היום לחוקה אחת. ברוב חוקי היסוד לא מוזכר שהם עומדים בעליונות כלפי חוקים אחרים, מלבד שני חוקים: 'חוק יסוד: חופש העיסוק' ו'חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו'. לאחר חקיקתם של שני חוקי יסוד אלו, פסק בית המשפט העליון כי יש להם מעמד של חוקה, ומני אז החל בהדרגה לפסול חוקים שונים אשר לדעת השופטים מנוגדים לחוקי יסוד אלו. סמכות זו של פסילת חוקים נתונה לכל בית משפט בכל דרגה, ואף היה מקרה שבית משפט השלום פסל חוק בנימוק שהוא סותר לחוק יסוד; אלא שבמקרה כזה אין הפסילה מוחלטת, שהרי כל בית משפט יכול לחלוק עליו, משא"כ בפסיקת בית המשפט העליון, וכדלקמן. אמנם, סעיף 10 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע כי 'אין בחוק יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק היסוד', ולכן היכולת לפסול חוקים והוראות המנוגדים לחוק יסוד זה, מוגבלת לחוקים שנחקקו לאחריו.

כל בית משפט כפוף ומחויב לפסיקות תקדימיות של בתי משפט הגבוהים ממנו [כלומר, אם בא מקרה לדין בפני בית משפט, ומצאו השופטים שמקרה דומה לזה נדון ונפסק בבית משפט גבוה יותר, מחויבים השופטים לפסוק כפסיקת בית המשפט הגבוה]. בית המשפט העליון - כשמו כן הוא, ומעמדו עליון על כל בתי המשפט

המשך מהחודש הקודם - דיון במושג 'חופש הביטוי' לאור משפט התורה

- **במאמר** זה אנסה לפתח את הדיון שעלה בחודש הקודם בענין חופש הביטוי המצוי, ובכלל זה את מצבו החוקי והמשפטי כיום; ומנגד בחופש הביטוי הרצוי להיות במדינה המושתתת על ערכי התורה.
- **על** מנת להבין את משמעותם ותוקפם של חוקים ופסיקות בתי המשפט, ברצוני להבהיר תחילה בקצרה את ההיררכיה החוקתית הקיימת כיום במדינת ישראל:
- במדינות רבות קיימת חוקה. משמעותה המשפטית של החוקה, היא הגדרת עקרונות היסוד של מערכת החוקים, ומכיון שכך כל שאר החוקים אמורים להתאים לעקרונות אלו. במדינות רבות קיים גם בית משפט לחוקה, אשר תפקידו לבחון חוקים שהתעורר נדון לגביהם אם הם מתאימים לחוקה, והיה אם פסק בית המשפט שחוק מסוים אינו תואם את החוקה, דין אותו חוק להיבטל. גם אם לא פסק בית המשפט שחוק מסוים סותר את החוקה באופן מוחלט, יכול הוא לפרש את אותו חוק באופן שיתאים לחוקה.
- במדינת ישראל לא קיימת חוקה. למרות זאת, פסק בית המשפט העליון שיש בסמכותו לפסול חוקים מחמת שהם נוגדים עקרונות יסוד של שיטת השלטון. אמנם בית המשפט מעולם לא השתמש בסמכותו זו, אבל היו מקרים שבית המשפט פירש חוק בצורה מאד מסוימת - בשונה ממשמעותו הפשוטה - כדי להתאימו לעקרונות יסוד. וכן פסל בית המשפט הוראות שר [חקיקת משנה], בנימוק

חופש להשמיע או לשמוע, לכתוב או לקרוא, להתבטא או לשתוק, נפגמת אישיותו של האדם, אשר התפתחותו הרוחנית והאינטלקטואלית מבוססת על יכולתו לגבש באופן חופשי את השקפת עולמו".

ג. חופש הביטוי, מלבד שהוא נובע מהדמוקרטיה, הוא גם תנאי לדמוקרטיה. "החלפת דעות ורעיונות בשוק החופשי של הביטויים היא תנאי לאפשרות החלפתו של השלטון, היא חיונית כדי למנוע עריצות של הרוב", ו"אין להעלות על הדעת, שניתן לקיים בחירות במשטר דמוקרטי בלי לאפשר, עובר לקיומן, החלפת דעות ושכנוע הדדי... בו יכול האזרח לשקול, תוך לימוד הנתונים וללא מורא, מה דרוש לפי מיטב הבנתו למען טובתם ורווחתם של הכלל ושל הפרט"; ואילו "שלטון הנוטל לעצמו את הרשות לקבוע מה טוב לאזרח לדעת, סופו שהוא קובע גם מה טוב לאזרח לחשוב". "בנוסף, חופש הביטוי נותן פתח לשחרור 'הקיטור החברתי', אשר עלול להצטבר ולהתפרץ בדרכים לא רצויות אם לא יינתן לו פתח שחרור לגיטימי".

ב. **כמובן**, שטעמים אלו לא נאמרו להגדיל 'תורה' ולהאדירה, אלא לדון על פיהם את ערכו ומקומו של חופש הביטוי, ונגזר מזה באלו מקרים ניתנו עקרונות וחוקים אחרים להדחות מפניו, ומתי הוא נדחה מפני אחרים. נראה, שהדין בטעמים אלו הוא המפתח לדין האם המצב החוקי החוקתי והמשפטי במדינת ישראל בעניין זה תואם את התורה, מה נכון להשאיר על כנו, ומה צריך לשנות.

ב. **כמדומה** שניתן להבחין, כי היסוד השני שהוצב במרכז הוא אכן היסוד המרכזי, ואילו שני היסודות האחרים נולדו רק לאחריו ולשם הצדקתו. ואבאר דברי, בעוד היסודות הראשון והשלישי מציבים את חופש הביטוי כאמצעי להשגת מטרה, היסוד השני מציב תכלית לעצמה; ובעוד הראשון והשלישי עוסקים באינטרס ציבורי - שמטבע הדברים עומד למשקל מול אינטרסים אחרים, השני עוסק

בישראל, ולכן כל בתי המשפט מחויבים לפסיקותיו התקדימיות. לכן - מבחינה מעשית - משמעותם של פסיקות בית המשפט העליון הם כמעט כחוק עצמו [כמעט - משום שביט המשפט העליון עצמו אינו מחויב לפסיקותיו שלו, אלא שאין הוא נוהג לחזור בו בקלות. ומ"מ כל עוד לא חזר בו, פסיקותיו מחייבות לגמרי ממש כמו החוק עצמו].

ע. **תה** נחזור לענייננו - עניין חופש הביטוי. לא אלאה את הקורא בתולדות הפסיקה החילונית במדינת ישראל ובעולם בדבר חופש הביטוי. הרוצה להעמיק בענין מוזמן לפנות למערכת ואשלח לו בדוא"ל סקירה בענין. עבור מרבית הקוראים, דומני שדי בכך שאסכם בקצרה את שלושת היסודות, עליהם נשענת הפסיקה במדינת ישראל כיום בענין חופש הביטוי. ואלו הם -

א. חופש הביטוי הוא אמצעי לחשיפת האמת, משום ש"רק שוק חופשי, תוסס ומשוכלל" של רעיונות ודעות יאפשר לאמת לגבור על השקר", לכן "יש להבטיח את חופש הביטוי כדי לאפשר להשקפות ולרעיונות שונים ומגוונים להתחרות אלו באלו. מתחרות זו - ולא מהכתבה שלטונית של 'אמת' אחת ויחידה - תצוף ותעלה האמת, שכן סופה של האמת לנצח במאבק הרעיוני", וכדברי המשורר האנגלי ג'ון מילטון - "תנו לה לאמת להתכתש עם השקר בתנאים פתוחים וחופשיים; כלום אפשר לה לאמת שתצא וידה על התחנתה?".

ב. "חשיבותו של העקרון נעוץ גם בהגנה שהוא נותן לאינטרס פרטי מובהק, דהיינו, לענינו של כל אדם, באשר הוא אדם, לתת ביטוי מלא לתכונותיו ולסגולותיו האישיות; לטפח ולפתח, עד הגבול האפשרי, את האני שבו, להביע את דעתו על כל נושא שהוא חושבו כחיוני בשבילו, בקיצור - להגיד את אשר בלבו, כדי שהחיים יראו כדאיים בעיניו". בנוסף לכך, "צורך זה אינו רק הצורך של הדובר, זהו גם הצורך של השומע, ועל כן גם של הציבור הרחב", שהרי "בלא לאפשר

שכך הוא הדבר לגבי חופש הביטוי, אדם הרואה עקרון זה כזכות בסיסית, לא נותר לו אלא לפרט כיצד ניתן לממש זכות זו בצורה חיובית, וכך ימצא הצדקה בנוסח רציונלי לקיומה של הזכות עליה הוא מגן, אך לאמיתו של דבר שורש עמדתו נובע מתפיסתו את חופש הביטוי כזכות בסיסית.

ניתן להבחין בכך, כאשר מתקיים ויכוח בין השופטים במקרים מסוימים על רוחב תחולתו של חופש הביטוי, שאז באופן עקבי שופטים ליברליים [המוזהים ביותר עם עקרונות החופש] נוטים להרחיב את חופש הביטוי עד בלי גבול, ומטעמים דבריהם בהסברים רציונליים תועלתניים ודגמת היסודות הראשון והשלישי, ואילו שופטים שמרנים יותר נוטים לבחון כל מקרה לגופו, אם באמת שייך בו אחד הטעמים הנ"ל, וגם בהם הדין נעשה בצורה מתונה יותר, וממילא התוצאה היא הגבלת חופש הביטוי לדעתם במקרים מסוימים.

אם כנים דברי, נראה שעיקר הדין צריך להתמקד בשאלה מהי השקפת התורה בנוגע ליסוד זה [איי"ש שולל את הצורך לדון בכל נימוק לגופו, ולקבל את האמת ממי שאמרה, אך המשקל הנכון לכל נימוק ינתן רק לאחר שתברר דעת התורה בעיקרו של דבר]. האם אכן כה חשוב הוא עניינו של כל אדם לתת ביטוי מלא לתכונותיו ולסגולותיו האישיות? האם כך הוא מטפח ומפתח את האני שבו? האם החיים יראו יותר כדאיים בעיניו כאשר יביע את דעתו על כל נושא שהוא חושבו כחיובי בשבילו? נראה ברור שלא כך חונכנו ואיננו רגילים לחשוב כך, אולם בכדי לכונן מערכת חוקים עפ"י התורה אין די בזה, ויש צורך לנתח מדוע 'הם' חושבים כך ו'אנחנו' לא.

כל מערכת של ערכים בנויה מ'אמת' אחת העומדת בבסיסה, וסביבה סובבים כל הערכים והחוקים שנועדו לקיים את אותה אמת ככל

באינטרס פרטי – שמתבעו קיים בצורה מוחלטת [אמנם יתכנו מקרים בהם יגבר האינטרס הציבורי לשלילת חופש הביטוי על האינטרס הפרטי לקיומו, אך מדובר בהתנגשות בין שני עקרונות בה צד אחד גובר בהכרח; משא"כ כאשר עוסקים באינטרס ציבורי, אם ישנו אינטרס ציבורי המתנגד לו באותו מישור וגובר עליו,

הרי הוא מבטלו ולא רק דוחה אותו]. נתאר לעצמנו, אילו יציע מאן דהו לכבול את ידי כל האזרחים באופן קבוע באזיקים, ולמנות בכל בנין אחראי מטעם המדינה להתיר לכל אחד את אזיקיו באופן זמני, כאשר ברצונו לעשות דבר מה התואם את החוק. הצעה זו נימוקה עמה, הן כולנו עדים כמה רעות ונזקים צומחות מכך שידי כולם משוחררות, ובכבילתם נפתור את מרבית הבעיות בחיינו. ואמנם כבילה זו תיצור בעיות אחרות, בהעדר אפשרות לעשות מעשים מועילים, ולשם כך נתמנה האחראי לבדוק בכל מקרה לגופו, אם המעשה ראוי יתירנו ואם לאו יאסרנו. סביר להניח שכולנו נתנגד להצעה זו, משום שאנו רואים את חופש התנועה כזכות בסיסית המגינה על אינטרס

פרטי בעלת תכלית עצמית, ולא יועילו כנגד זה כל הדיונים על תועלת מול נזק ציבורי. ואם יערוך אותו מציע את טענותיו היטב, ויקשה עלינו להשיב לו באופן שישקף את הרגשותינו האמתיות, במקרה כזה נשיב לו הרבה תשובות בשפה שלו, ונאמר לו שישנה תועלת ציבורית רבה בכך שכל אדם יכול לעשות ככל העולה על רוחו באופן ספונטני דווקא, ועוד טענות כיוצא בזה, וכל כמה שנאריך בהסברים אלו, יהיה ברור לכל בר דעת שאין טעמים אלו מהוים את שורש ההתנגדות לאותה הצעה, אלא הם באים להצדיק את קיומה של הזכות הבסיסית לחופש התנועה בנוסח יותר רציונלי, זאת ע"י שהם מפרטים מהם האופנים החיוביים למימוש זכות זו. נקל לשער

האם אכן כה חשוב הוא עניינו של כל אדם לתת ביטוי מלא לתכונותיו ולסגולותיו האישיות? האם כך הוא מטפח ומפתח את האני שבו? האם החיים יראו יותר כדאיים בעיניו כאשר יביע את דעתו על כל נושא שהוא חושבו כחיובי בשבילו? נראה ברור שלא כך חונכנו ואיננו רגילים לחשוב כך, אולם בכדי לכונן מערכת חוקים עפ"י התורה אין די בזה, ויש צורך לנתח מדוע 'הם' חושבים כך ו'אנחנו' לא

האקטיביזם השיפוטי אהרן ברק שר"י, באומר כי "כבוד האדם הוא האוטונומיה של הרצון הפרטי". אם אין אוטונומיה לרצון הפרטי, חסר בכבוד האדם, משמע – חסרה צורתו של האדם כאדם לפי תפיסתם. התורה, לעומת זאת, רואה את ה'אמת' הבסיסית בעולם בעשיית רצון ה', ולכן רוב חוקיה הינם תכליתיים, כלומר שהם לא נועדו להשיג מטרה כלשהי אלא 'עושה האמת מפני שהוא אמת' (רמב"ם פ"י מהל' תשובה כ"ג), והמטרה שהמחוקק שם לנגד עיניו היא כיצד לשמור על התורה במדה רבה ככל הניתן מבלי לפגוע בקיום התורה מצד אחר, ולכן הגם שהתורה מכירה בזכויות הפרט, מובן שאין הן מהוות את נקודת המוצא, ולכן אינן תופסות מקום ראשון במעלה, ולכן גם חופש הביטוי אינו נחשב זכות עילאית, כיון שדעתו הפרטית של אדם אין לה חשיבות מעצם היותה דעתו של אותו אדם, אלא רק מחמת שהיא אמת ובמידה שהיא אמת.

הבדל נוסף שיש לציין בין תפיסת העולם המערבית להשקפת התורה הוא ההכרה בקיומה של אמת אחת מוחלטת. בעוד שעפ"י התורה בנושאים רבים ישנה אמת אחת, ומי שסבור אחרת אינו אלא טועה, הרי שתפיסת העולם המערבית אינה מכירה בכך, אלא כל המשמעות של אמת לפיה היא רק בכך שאדם סבור כך, ולכן במקום ששני אנשים חלוקים בדעותיהם, אין כאן צורך וטועה, אלא 'כל אחד והאמת שלו'. לכן דעתו של הפרט חשובה מאד בעולם המערבי, משום שהיא הקובעת שדעה זו היא אמת, ולכן יש חשיבות רבה בביטוייה של אותה אמת. לכן התיר בית המשפט להקרין סרט אנטישמי שקרי, המתאר את פעילות צה"ל במבצע 'חומת מגן', כ'פשעים' נגד האיגודות המתגוררות בגנין, וזאת בניגוד לדעתה של המועצה לביקורת סרטים שסברה כי "מדובר בסרט הפוגע פגיעה קשה ברגשות הציבור העלול לחשוב בטעות, כי חיילי צה"ל מבצעים באופן שיטתי ומכוון פשעי מלחמה, וזאת בניגוד מוחלט לאמת ולממצאים העובדתיים בבדיקות שנערכו על-ידי צה"ל ועל ידי גורמים בינלאומיים". בנימוקיו כתב בית המשפט ש"גם היותו של ביטוי שקרי

הניתן, ואף אם לפעמים נמצא כללים הסותרים לכאורה את אותה אמת בסיסית, אי"ז אלא כדי לקיימה בסופו של דבר. דוגמה לדבר, אדם שכל חייו טובבים סביב הנאות העוה"ז, הרי כל מעשיו נועדו לקיים את אותו בסיס – הוא עובד כדי להרויח כסף ולהשתמש בו להנאותו, הוא עוסק בפעילות גופנית כדי להיות בריא וכך יהנה יותר מהחיים, וכן כל כה"ג – ואף שדברים אלו סותרים לכאורה את הבסיס לשמו נועדו, מ"מ תכליתם היא לקיימו בסופו של דבר. בנקודה זו שונה כמובן השקפת התורה מזו של התרבות המערבית, כאשר זו האחרונה רואה את ה'אמת' הבסיסית שבעולם בפיתוח וטיפוח של כל אדם לעצמו את האני שבו [כפי ש'הם' תופסים את משמעותו של האני] עד הגבול האפשרי, ולכן כל חוקיה הינם תועלתניים, כלומר הם אינם מהווים תכלית לעצמה אלא הם אמצעי להשיג מטרה אחרת, והיא ה'אמת' הנ"ל, והמטרה שהמחוקק שם לנגד עיניו [מלבד השימוש במעמדו לפיתוח וטיפוח ה'אני' שלו עצמו...] היא כיצד לאפשר לכל אזרח לקיים לעצמו את ה'אמת' הנ"ל במדה רבה ככל הניתן, מבלי לפגוע באפשרות שחברו יקיים לעצמו את אותה 'אמת'. ומכיון שכך, ברור שזכויות הפרט בכללן תופסות מקום ראשון במעלה בסולם הערכים, וחופש הביטוי בפרט מהוה 'זכות עילאית' ויש לו מקום של כבוד בהיכל זכויות היסוד של האדם, כלשון בית המשפט, משום שדעתו של האדם ותפיסת עולמו הם מכלול הפרטים המרכיבים את ה'אני' שבו, ומכאן החשיבות הרבה שמיוחסת לה, ומכאן הרצון והזכות לבטא אותה. תפיסה זו מצאה את ביטוייה בדברי השופט היהודי האמריקני לואיס ברנדייס, שצוטטו בפסה"ד הנ"ל משנת 1953. לדבריו: 'המטרה הסופית של המדינה היא [בין השאר] לאפשר לבני אדם להיות חפשים לפתח את סגולותיהם'. אם זו המטרה, אזי מובן שהיא גוברת בחשיבותה על האמצעים הסותרים אותה [וכאן אנו רואים שכך גם היה סדר התפתחות הדברים מבחינה כרונולוגית, קודם נולד הרעיון של חופש הביטוי המתבסס על התפיסה הנ"ל, ואח"כ נמצאו לו ההצדקות הרציונליות]. כמדומני שניתוח זה כבר יצא מפורש מפי נשיא בית המשפט העליון בדימוס ומחולל

בנוגע לטעם הראשון הגורס שחופש הביטוי הוא אמצעי לבירור האמת, אצטט כאן קטע מספר באר הגולה למהר"ל מפרגא באר שביעי פרק ז':

"וכתב החוקר בספר שמים ועולם, זה לשונו; ואז נתחיל ונביא דעות הקדמונים החולקים עלינו בזה, ונביא טענותיהם, זה לשני ענינים; האחד, שטענותיהם הם ספיקות על המופתים שנביאים אנחנו, ומשלימות המופת התרת הספיקות הבאות עליו. הענין השני, שמאמרנו יהיה יותר רצוי ויותר מקובל אצל אוהב אמת. וכל שכן כשנסדר תחלה טענות החולקים, ואחר כך נבטלם. ולא נהיה אשמים בזאת הפעולה, ולא נהיה נחשדים שרצוננו לאמת דעתנו ולא נשגיח בדעת זולתנו ונבזה אותם, וכל שכן אם היות בעל ריבנו נעלם התוכחות. ולזה כשנביא דעתנו וטענותינו בלתי טענות החולקים עלינו, יהיה קבול דברינו אצל אוהבי האמת יותר חלוש, ושמעם אליו יותר מועט, וחושדים לנו יותר גדול. וראוי מי שירצה לדון בדין האמת, שלא יהיה מכעים לבעל מחלקותו, שונא לו, אך ראוי שיהיה מודה לו, חומל עליו, ומדבר עמו בנחת. וגדר ההודאה שיודה במאמרים, מעביר מהם מה שיודה לעצמו, עד כאן, כמו שכתבנו והארכנו בזה למעלה.

והדברים אשר כתב הם בענין הדת גם כן. ועם כל זה כתב שאין ראוי שישנא דברי, רק יקרנם בתכלית הקירוב. וכתב שם שאם לא יעשה כך, ולא יקבל דברי החולקים עליו באהבה, רק ידחם, דבר זה בודאי חולשת דבריו, שאומרים עליו שלכך דוחה דבריו, כי החלש אין לו קיום עם המתנגד אליו. ולכך אין ראוי להרחיק שום דבר המתנגד אל דעתו לאהבת החקירה והידיעה. ובפרט אותו שלא כוון לקנתו, רק להגיד האמונה אשר אתו, אף אם הדברים הם נגד אמונתו ודתו, אין לומר אליו 'אל תדבר ותסתום דברי פיך', שאם כן לא יהיה בירור הדת. ואדרבא, דבר כמו זה אומרים 'תדבר ככל חפצך, וכל אשר אתה רוצה וחפץ לומר', ולא תאמר 'אם היה אפשר לי לדבר

אינה, כשלעצמה, עילה להסרת הגנתו ... שכן, הסרת ההגנה מהביטוי השקרי מעניקה לרשויות את הכוח לברור את האמת מן השקר, להחליט אלו ביטויים ראויים להישמע ואלו אינם ראויים להישמע, ולשים את הכרעתן שלהן תחת הכרעת שוק הרעיונות החופשיים". על החלטתה של המועצה כתב בית המשפט - "למועצה, בדומה לכל רשות שלטונית, אין מונופולין על האמת. הכוח שניתן בידיה אינו כולל סמכות לגילוי האמת על-ידי השתקת ביטויים שלדעת חברי המועצה הם שקריים. ככלל, גילוי האמת בחברה חופשית ופתוחה מסור לציבור, הנחשף למגוון הדעות והאמירות, ובתוכן גם אמירות שקריות". לא יתכן, לתפיסתם, שתהיה רשות שתפקידה לברר מהו אמת ומהו שקר במקום שוק הרעיונות החופשי, למרות שמדובר בשאלה עובדתית, שבה המציאות היא שמכרועה מה אמת ומה שקר, וגם בית המשפט הכיר בכך ש"העותר לא התימר להציג בסרט תמונה מאוזנת של האירועים, אלא לתת ביטוי לסיפור הפלסטיני". כעת מוכן שאצל הציבור השפוי, שנשאר עדיין נאור, ומאמין בתורה ובקיומה של אמת אבסולוטית, לא קיים אחד היסודות עליהם מושתתת חשיבותו הגדולה של חופש הביטוי.

אחר שניסינו להציג את מבט התורה בשאלה העקרונית יותר העומדת בבסיסה של הזכות לחופש הביטוי, לא נותר לנו אלא לדרון בצורה עניינית בשני היסודות המתייחסים לתועלת הצומחת מכך, וכנגדם לדרון בנוקים שאולי עלולים לצמוח. ומכיון שנתבאר שנקודת המוצא בשאלה העקרונית שונה בתכלית בין תופס התורה לבין איש המערב, נראה שיכולים אנו להרשות לעצמנו להביע דעות שונות גם בדיון המתמקד בשאלת התועלת. ואמנם רצוי להביא מקורות להשקפת התורה בכל נושא, מ"מ נראה שאף אם לא יהיו מקורות כאלו, עדיין לא יהיה זה כסתם דיון בין שני אנשים שאינו קשור לדעת התורה, אלא מלכתחילה אפשר להתייחס לדעת רוב השופטים כדעה היוצאת מנקודת הנחה שאינה תואמת את דעת התורה, ואילו דעת תופס התורה **אפשר** שתואמת היא לדעת התורה.

וכל התערבות של דיון ציבורי בעניינים אלו רק מזיקה ואינה מועילה [כאשר ניתן לראות בחוש], אולם יש לדון עד איזו רמה של פרטים צריכה לרדת ההנהגה הציבורית. עלון זה, למשל, יש הרואים בו בכלל ובהצעותיו להתנהלות ציבורית בפרט, נטילת סמכות הראויה להנתן למנהיגי הציבור דווקא; אולם מסתבר שרבים מקוראיו סבורים, שכיון שהמדובר בעיקר בהבעת דעות אשר אין להן השלכה ישירה על אופן התנהלות הציבור, ואם ישנם נושאים שבהם העלון מבטא דעה אשר יש לה השלכה ישירה להנהגת הציבור, אין אלו נושאים מרכזיים, אלא הם שייכים לרמת הפרטים אליה אין ההנהגה הציבורית צריכה לרדת, לכן הם נתונים לשיח ציבורי [ויל"ד מה הדרך הראויה להכריע בשאלה זו גופא, וצ"ע].

בנוגע לטעם השלישי התולה את קיומה של הדמוקרטיה בחופש הביטוי, נראה שקשה למצוא לכך מקור, כיון שדמוקרטיה [בצורתה המקובלת כיום] היא מושג חדש יחסית. ומ"מ נראה, שבהקשרים הנוגעים לדעת הציבור על נבחריו, אכן נחוץ לאפשר חופש ביטוי [המקובל] אצלנו שלא לעשות כן, אינו ענין לכאן. משום שבפועל אין אצלנו בחירות בין אנשים אלא בין עמדות, ובענייני עמדות הציבור חכמי התורה הם המכריעים]. ויש לשים לב, שההקשרים הנוגעים בזה הם רבים ומגוונים, הם שייכים בכל זמן ולא רק בתקופת טרום בחירות, וכוללים גם לשון הרע [אמת בלבד, כמובן] על נבחר ציבור או מועמדים לכך, ונראה פשוט שאין בזה איסור לשה"ר, שאין לך תועלת גדולה מזו. ואמנם, כיון שההיתר בזה הוא מחמת התועלת, חייבת הביקורת להיות הוגנת על כל המשתמע מכך, אך מסופקני אם ניתן לקבוע לזה אמות מידה בחוק. ואם אכן לא ניתן לעשות זאת, נראה שע"ז נאמר ז'יראת מאהיך', הדברים מסורים ללב, ואין החוק אוכף דברים שאין בכחו לאכוף.

הציבור מוזמן להגיב ולומר את דעתו בנושא. התגובות תתפרסמנה בחודש הבא אי"ה ביחד עם תגובות שכבר התקבלו על תחילת המאמר שהתפרסם בחודש הקודם. ■

הייתי מדבר יותר'. כי אם עושה זה, שטותם את פיו שלא ידבר זה, הוא מורה על חולשת הדת, כמו שאמרנו. ולכך דבר זה הפך מה שחושבים קצת בני אדם; כי חושבים כאשר אין רשאי לדבר על הדת, הוא חזוק הדת ותוקף שלו. ואין זה כך, כי העלם דברי המתנגד בדת אין זה רק בטול וחולשת הדת, כאשר אומרים 'סגור פיך מלדבר'.

הנה תורף דבריו הם, שתנאי מוקדם לבירור האמת הוא כאשר נשמעות כל הדעות. ואף לגבי יסודות הדת והאמונה כ"כ [ואף שידוע שהיו מגדולי ישראל אשר רוח אחרת היתה עמם בענין זה, נראה שאי"ז ענין לנידון שלנו, אלא טעמם היה שאין צורך לברר האמת למי שהאמת ברורה לו מכבר, ומאידיך יש לחוש לנזק העלול להגרם אצלם. וא"כ אינם שוללים את התועלת שבחופש הביטוי מעיקרה, אלא טוענים שיש בזה נזק מצד שנין, וכ"ש לגבי דיונים משניים. אמנם נראה שעקרון זה תקף בנושאים שביורם מוטל על הציבור, אך ישנם עניינים רבים שביורם מוטל על בעלי תפקיד מסוימים. ולשם משל, ברור לכולם שענין משפטי מכל סוג ביורו מוטל על השופטים, ואילו התקשורת שמתערבת בעניינים לא לה משפיעה לא אחת על הכרעת הדין שלא בצדק. ואין משמעותה של טענה זו, שכנגד התועלת שבחופש הביטוי ישנו נזק, אלא טענה זו שוללת במקרים מסוימים את התועלת מעיקרה, באמרה שנסיון לבירור ענין ע"י הציבור בעוד יש מי שהוסמך לכך אינה הדרך הרצויה והנכונה לבירור אותו ענין. עד כאן הצבנו שתי דוגמאות, שבאחת ברור שסמכות הדין נתונה לציבור, ובאחת ברור שסמכות זו נתונה לבעל הסמכות בדווקא ולא לציבור, וכמובן שביניהם ישנם דוגמאות רבות שצריך לדון בכל אחת לגופה אין ראויה להתברר האמת. ואציין דוגמה נוספת בה יש לדון מהי הדרך הנכונה לבירור האמת, והיא הנהגות ציבור [כמובן שתיאורטית אין מדובר כאן דווקא על הציבור החרדי, אך מעשית הדין שייך דווקא בציבור הממושמע למנהיגיו גם כלי חוק ומשטרה]. והנה ברור, שבכדי להתנהל ביעילות כציבור צריכים להיות בעלי דעה בראש הציבור אשר יתור את המדיניות עפ"י דעותיהם,

תורמים ומשתתפים

קוראים יקרים, ככל שחולף הזמן ומתרבים הקוראים, וככל שעולה וגוברת הדרישה לפעילות נוספת בהיות אגודת 'קדושת ציון' הגוף היחיד כיום שמייצגת דרישת ציון על טהרת הקודש בזירה הציבורית, כך הולך ונעשה כבד המשא המוטל על העוסקים במלאכה. העול הכספי גם הוא עולה בהתאם, ולשם כך אנו פונים אליכם הקוראים הנאמנים אשר מכירים בערכה של מלאכת הקודש.

[3] באמצעות כרטיס אשראי

באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל
QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

[2] באמצעות כרטיס אשראי

דרך 'קהילות' או 'גדרים פלוס'

[1] באמצעות העברה בנקאית

לחשבון עמותת קדושת ציון
בנק: 20 (מרחי) סניף: 459 (העיר העתיקה)
חשבון: 109491

בכדי לבסס את פעילות האגודה ובעיקר את הוצאת העלון באופן יציב, אנו זקוקים בעיקר להוראות קבע, אשר מאפשרות תכנון לטווח ארוך. המעוניין לתרום הוראת קבע יוכל לעשות זאת באמצעות כרטיס אשראי באחת הדרכים האמורות או באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל הנ"ל לשם קבלת פרטים לצורך חתימה על הוראת קבע בנקאית או מתן צ'ק פטור ממס.

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM @ 077-3180775 ☎ 079-5383396 📠

מבצע "שרי המאה" של אגודת "קדושת ציון"

מעל ליכולתו של אדם רגיל - להפיק בעשרה בתי כנסת אחת לחודש. מי שכמות זו קשה עליו, או שאין כל-כך הרבה בתי כנסת וישיבות באזור מגוריו, יכול לקחת גם סכום קטן יותר, ומי שנדבה רוחו ומקום מגוריו התברך במקומות תפילה רבים - יכול אף לקחת יותר. כל שצריך לעשות הוא ליצור קשר אתנו, ולומר באיזה מקום ובאילו בתי כנסת או ישיבות בכונתכם לחלק. כמובן, שבישיבות עצמן מוטב שיהיה רכז מתוך בני הישיבה. אלו אשר עד כה היו מקבלים כמויות לחלק ימשיכו לקבל כסדרן.

בשמחה רבה עלינו להודיע, כי גם בחודש האחרון הצטרפו רבים למבצע ונרתמו למאמץ החלוקה, דבר שהקל עלינו עד מאד ואפשר הפצה איכותית יותר. אנו זקוקים עדיין לאנשים נוספים בערים השונות, וביחוד בבני ברק ובקרית ספר, וביתר שאת - לבחורים בישיבות הקדושות, אשר יפיצו בקרב חבריהם ובאזורים הסמוכים לישיבה.

עלימנת להרשם למבצע ובכל ענייני ההפצה ניתן להתקשר למספר 052-7137627

או לשלוח הודעה בכתובת המייל
hagai3297@gmail.com

בברכה ובתודה, מחלקת ההפצה,
אגודת "קדושת ציון"

קוראים יקרים! מזה כבר שלוש שנים שאגודת "קדושת ציון" עושה כמיטב יכולתה להביא את המסר שכה יקר לכולנו לידיעתו של כלל הציבור. הדבר דורש מאתנו מאמץ רב, ממון רב וסיעתא דשמיא גדולה. כידוע לכל, ישנה גם תופעה בשולי המוחנה, של כאלו אשר אין ביכולתם להתמודד ברמה התורנית וההלכתית ועליהם הם עושים ככל יכולתם להעלים את העלונים מבתי הכנסת והישיבות. תופעה זו מחייבת אותנו לפעול ביתר חכמה במערך ההפצה על-מנת לסכל את מזימתם של אלו. אחר שנסינו שיטות שונות לחלוקה, אשר היו כרוכות בהשקעה רבה, הן פיזית והן ממונית, הגענו לכנסת, ולפיה הדרך הטובה ביותר להפצת העלון היא כאשר אתם - הקוראים הנאמנים והמאמינים בדרכו של העלון - תטלו חלק ממשי בהפצת העלון. כך, כנראה, רצונו של בורא עולם, שמלאכה נכבדה זו תוטל על כלל הציבור ולא על-ידי איש מקצוע זה או אחר. במסגרת זו, בכונתנו למנות "שרי מאה" - אנשים האחראים על הפצת מאה עלונים בעשרה בתי כנסת במומוצע. כל שר מאה יקבל מידינו את העלונים לביתו, והוא יהיה האחראי להפצתו באזור מגוריו בצורה הטובה והיעילה ביותר לפי הבנתו והכרתו את המקום בו הוא מחלק. אחר שזכינו להכיר את התומכים הרבים ברחבי הארץ, בטוחנו, שיהיו רבים מאד אשר ירצו ליטול חלק במאמץ. שימו לב - מדובר בדבר שאינו